

KÁVÁSSY MIKLÓS

A fel-feldobott kő újra lehull...

Ady Endre

származása, környezete

és szellemiségének mozgatórugói

KÁVÁSSY MIKLÓS

A fel-feldobott kő újra lehull...

Ady Endre

*származása, környezete
és szellemiségének mozgatórugói*

Megjelent Ady Endre halálának 100. évfordulójára

ISBN 978-615-00-4500-9

Magánkiadás – 2019

Előszó-szerűség

Már van elég Adyról szóló mű; kortársak, barátok, műértők és epigonok számtalanszor feldolgozták az Ady-életművet, azt ezer szemszögből és oldalról megvilágítván; szem nem marad szárazon, olyannyira tudunk már mindent erről a költő-óriásról. A cím talán azt sugallja, hogy itt egy újabb tanulmány íródott Adyról. Nem, dehogy. Ez nem egy újabb irodalomtörténeti munka, hanem annál több (!), de kevesebb is, mert nem „tudományosan” közelítettem meg a költőt. Képtelen vagyok róla „racionálisan” gondolkodni, mert engem a művészetben alapvetően sohasem a tudomány érdekelt, azaz a verselemzések („vajon mit akart mondani ezzel a költő?”); de nem is voltunk kortársak, nem láthattam, nem beszélhettem vele, nem ülhattunk egy jó bor mellett Párizsban - vagy őseink földjén, mondjuk egy jótékonysági bálon Érkváson, vagy bárhol a hepe-hupás vén Szilágyban...

Mégsem tudunk mindent róla, egyáltalán nem. A nap 24 órából áll – még egy Ady Endrének is. Csak a Nagyot tudjuk róla, sok-sok apró adalékkal, amelyek igen szubjektívan látják a költőt, megítélvén-értékelvén őt önmagukból kiindulva, ami egyébként a legtermészetesebb dolog a világon. Egy Dénes Zsófia, egy Hatvany Lajos, és Ady Lajos, vagy Ady Lőrincné egészen mást látott Ady Endrében; igen azok, akiknek ő megmutatta magát.

Megmutatta? Az „Ides”-nek mindenképp; sok Ady-levél lett édesanyja által a tűz martaléka halála után, bizonyosan olyan ABSZOLÚT magánjellegű tartalmakkal, amelyekhez senkinek, semmi köze nem volt...

Tudjuk, hogy Ady Endre beteg, *súlyos* beteg volt és az alkohol sem játszott alárendelt szerepet nála. Meg szifilisz, meg szabadkőművesség, meg összetépett Biblia. Nem érdekel, mert az esendő, boldogtalan, útját kereső, fajtáját ostromozó és végtelenül szerető halandó ő, aki a csillagok felé nyújtja kezét...

Nincs jogom ítélni, bírálni, elítélni - nincs jogom, mert ez isteni privilégium...

Csak véleményem van, és igen, igen, hihetetlen vonzalmam az esendő hús-vér emberhez, aki, ha a Biblia Istene akarja, fel fog támadni.

Én Adyt se nem dicsőítem, se nem pocskondiázom. Miért is tenném? Nem újabb értékítéletet akarok ezen kis munkával érte vagy ellene meghozni, hanem ennél sokkal mélyebbre szeretnék eljutni. Igen, mélyebbre, de nem feltétlenül „intellektuálisan”, mert nem tanulmány ez a kis füzetecske, mint már említettem; sőt merész módon kötöm itt össze a két szomszédos falu, Érmindszent és Érkvás, és ezzel az Ady meg a Kávássy család történetét.

Egy biztos: közel 80 év van Ady Endre és közötttem, igen, évtizedek, amelyekben bizony elmondhatjuk, hogy a Föld kifordult a sarkaiból, majd' minden téren...

Tehát mélyebbre, és MÁSHOVA indulok, mint az előttem tollat ragadó. Tudom, bátor, talán vakmerő e kijelentésem, de a végén csattan az ostor...

Cserszegtomaj, 2016. Szeptember 10.

Az Érmellék - az Ady és a Kávássy család hazája

Ráhangelésként **Ady Lajosné, Kaizler Anna** könyvéből idézek (eredeti írásmóddal), mert nem mehetek el amellett, hogy az utókor, a maga intellektuális-spirituális nihilizmusa mellé ne tegyem ide egy olyasvalaki első kézből származó visszaemlékezéseinek kicsiny részleteit, aki a maga szubjektívitasában képes az EMBER Ady Endrét nekünk, a 21. század emberének megmutatni...

„Ady Endrét nem lehet teljesen megismerni, ha az ember nem járt szülőföldjén. Mi több, ha nem élt Mindszenten s az Érmelléken egyideig legalább. Ha nem lélekzette be ezt a sajátságos levegőt, testi és lelki értelemben. A városi Ady Endre csak egy része Adynak. A másik része az, mely idetartozik. És a nem idevaló ember csak úgy kaphat teljes képet, látomást Adyról, ha a gyökeret is meglátja, melyből kinőtt, a tövet, melyből kiterébélyesedett. Csak az ő falujának életén át fogja majd fel maradék nélkül Ady kettősségét, mellyel szerette is az életet, de kívánta is...

...én, Ady földije s az utolsó közelálló, ki mindezt még elmondhatom róla s kötelességemnek tartom is, hogy elmondjam (a többi kortárs mind csak városi arcát látta) — az ő földjéről szeretnék még egyet-mást megértetni...

...Büszkén mondom: az én szűkebb hazámban beszélnek a legtisztább, legőszibb, gazdag és viruló, színes-magyar nyelvet! Hogy jellemezzem ezt a népet: az érmelléki falvakban jobbágyivadékok, nem nemes magyar embert úgyszólván nem találhatsz...

...se népviselet, se népszokás, se rigmus, sem ősi nóta, se dárdó, se pántlika, se rozmarin. Semmi-féle önámító, órákra boldogító játék ezen a vidéken. A Partiumnak ehhez túl nehéz sorsa volt. Terület-mesgye anyaország és Erdély között: a

honfoglalás óta túl sok harc dúlta fel, túl sok vér áztatta, túl sok rablóhorda fosztotta ki. És mert harcolt népe vitézül és magyarul, egyetlen kárpótlásul ezért osztották rá a jutalmas nemességet. Csak épp módja nem volt hozzá, hogy rangján maradjon és csúszott mind lejjebb az idővel. De hogy úr volt, nem felejtí, s hogy paraszttá mégse vált: minden csepp vére tudja. Keserűség a sorsa és a könnyű vigasztalódást elutasítja. A nép örömeinek ösztönös lobogása őbenne nem él és nem élhet. Lehet, hogy a szilágysági ember életének már kell is ez a bánat, ez a teher a vállán. Ez a szívós kitartás magyarsága s hite mellett (nyugvás és jutalom nélkül), melyet üldöztetések alatt szokott meg. Lehet, hogy e megpróbáltatások nélkül az én népem - Ady Endre népe már nem is volna ilyen magyar.

Annyi bizonyos, ezt a népet látta maga körül szülőföldjén. Belőle való. Ebből nőtt ki. A bánatot, teherhordás érzését ő is örökölte, s a könnyű vigasztalódást ő is mindig félretolta. Ha ő vigasztalódott - mert vigasztalódnia kellett —annak nagyon nagy ára volt...

...Mindszenten mintha még jobban elszegényedett, lecsúszott volna a nemesség, amely a lakosság nyolcvan százaléka... Egy ipszilonos Balázsy postás volt, egy Újváry sírásó — egyébként mindkettő Ady-rokon - és így tovább...

...ember legyen a talpán, aki a mindszerenti elhagyatottságot kibírja. Orvosa nincs, körorvosa a szomszédos nagyobb községben, patikája, természetesen, szintén nincsen, éppen csak szövetkezeti boltja — de a temetője, az szép. Szép, mert magas füves kaszáló bársonya alá bújtak el ott a hantok, néhány hatalmas régi fa veti rá itt-ott árnyékát, semmi elkerítés, szabad és végtelen határ. Gyerekek játszadoznak a sírok között, valamikor az Ady-gyermekek is, vasárnap délután pedig visszhangos szórakozóhellyé lesz: a serdülő fiatalság hancúrozik ott...

...Az ember csak áll, áll ott a mi határunkban, nézi az Ér szalagját, az Alföld eget, távoli templomtornyokat, a láthatár szélén a Tuhutum-hágta Meszest, a somlyai Magurát, a szilágysági Bükköt, a máramarosi hegyeket. Most már nem érzi a falu bánatát sem, megtelik csenddel, szeretettel, odatartozással, vígasszal. Mi minden sűrűsödik össze ebben az érzésben, amellyel az ember odatapad szülőföldjéhez. Nemcsak a múlt bukkan fel benne, ősök hagyatéka, akik egytől-egyig itt éltek, itt haltak, de az a biztonság és megnyugvás is, hogy az ember, míg él, más, mint szilágysági nem lehet. Ezt a sorsot, bélyeget - mondjam-e? - kitüntetéset, viszi majd az ember sírig, ha akarja, ha nem. Ez faj és vérség dolga...

...Mivel én is egész szívemmel a Szilágyság leánya vagyok, azt hittem: azzal, hogy Mindszent újból magyarrá lett, valamilyen kifejezhetetlen módon, de mégis békésebbnek, megnyugtatóbbnak találom majd a kihalt Ady-portát. Azonban nem békés az és nem megnyugtató ma sem.

Az én érzésemnek legalább is nem az. Még nem az.

Még sokat kell itt elintézni, rendbe tenni, s az utókor nevében szeretettel átvenni, amíg azzá lesz, aminek lennie rendeltetett: Ady Endre emlékházává. Az a négytagú család, melynek fészke volt, kihalt. Utolsónak a legfiatalabb, az én uram ment el. Most megcsúsz a ház a lakatlanság, elszorvad, kezd porladni, mintha nem sütné rá a

nap és nem volna levegője. Pedig ezen a nyáron is, ahogy átléptem újból küszöbét, én még hallottam hangjukat. Itt a virágos kert, amelynek kapujától jobbra-balra tíz magasra nőtt fenyőfa áll őrt — a fenyő mifelénk arra figyelmeztet, hogy itt urak laknak — édesapám faiskolájából kerültek ide Szentkirályról, csemete-korukban — harmincegy éve ennek. Itt balról a lugas, amelyben Ady írta — a telet kivéve — verseit. Még látom, ahogy ide elhúzódik, láthatatlanná szeretne válni, előtte fröccs, mellette számlálhatatlan cigarettavég, körülötte füst, csend, semmi...

...Csak épp Adynak anyjához írt leveleit nem őrizték meg a fiókok. Ezeket »Édes« a bennük meghúzódó sok kis és nagy, szomorú titok miatt, nyilván hamarosan és csupán egy-két kivétellel elégette...

...Kinn fekszenek hárman a Kerepesi temetőben. Endre középen. Ha kinyújtaná kezét: jobb felől elérné anyját, bal felől Lajost. Hiszek az öröklétben és hiszem azt, nekik ott csak jó dolguk lehet. Jó dolguk, megörvendezettett szívük. Mindhármuknak. A Mindszenten nyugvó Ady Lőrincnek is.

Mert hol volna különben — igazság?

Érszentkirály—Budapest, 1941—42. évben”

(AZ ISMERETLEN ADY - AKIRŐL AZ ÉRMINDSZENTI LEVELESLÁDA BESZÉL
BÉTA IRODALMI RT. KIADÁSA - év nélkül)

- KÖZLI ADY LAJOSNÉ -

Úgy hiszem ennél megrázóbb, igazabb, szívhez szólóbb bevezetés nem létezhet kis munkámhoz; nem, mert nincs handabanda, nincs világmegváltás, nincs zsenizés. Az emberről szól.

Az IGAZI Ady Endréről...

Kérem az olvasót, ne fussa át, mint érdektelent, szárazat és unalmasat az ősök most következő adatait. Így is csak a lényegét, az Ady és a Kávássy családot valami módon érintőket hagytam meg. (A teljes anyag legfőképpen Dr. Petri Mór: Szilágymegye monográfiájában található.)

Hús-vér emberek azok, akik ma már jórészt teljesen ismeretlenül bukkannak elénk, mintegy szellemi feltámadásban, hogy arc nélkül bár, mégis nevesítve és dátumosítva mutassák meg magukat a jelenkornak, nekünk...

Nézzük tehát a tényeket, amelyek családjainkat valamilyen módon összekötötték, lévén szomszédok, sorstársak, egy tőről fakadtak - szilágyságiak, miközben egyáltalán nincs szándékomban a már közel 650 éves érkávási Kávássy-család „hírnevét” ily’ módon felpolírozni...

1. rész

A két szilágysági család múltja, eredete

A **diósadi Ady-család** eredete, közvetlenül Ady Endre leírása nyomán:

„Geográfia szerint a Szilágyságból jöttem, a régi Partiumból, tehát se nem Erdélyből, se nem Magyarországból. Családirag szintén se fentről, se lentől, küszködő, nemzetes, kisúri famíliából, mely ezer éven át csak éppen hogy élt. Valamikor, régi írások szerint, jeles és gazdag família voltunk, de már a XV-ik században hét-szilvafások. Egy sok lóerejű gőg a lelkünkben jelzi ma már csupán azt, hogy több ügyességgel ma mi is dinasztia lehettünk. Anyai részről csupa pap, diákos, poétás ember az ősem, a protestantizmus óta kálvinisták. Anyai nagyapám pap volt abban a faluban, ahol születtem, Érmindszenten, az apám a belső Szilágyságból került ide az anyámhoz.”

(Nyugat 1909. június 1.)

„Születtem pedig, hajh, 1877. november hó 22. napján Szilágyság megye Érmindszent községében, a régi Közép-Szolnok vármegyének Szatmárral határos érmelléki kis falujában. Az apám Ady Lőrinc, a belső Szilágyságból, Lompértről került ide, mikor édesanyámat, az egykori érmindszenti református papnak korán elárult leányát, akit egy falusi kisbirtokos nagybácsi fogadott föl, feleségül vette. Az anyám családja ősi protestáns papi család, miként erdélyi kálvinista papleány, Visky-leány volt apai nagyanyám - nagyapám, Ady Dániel pedig a Wesselényiek számtartója s lompértesi földbirtokos. Az Ady-család egyébként - bár ez se fontos - a Szilágyság egyik legrégebbi családja, ősi fészke Od, Ad, később Diósad, s a terjedelmes Gut-Keled nemzetségből való. Régi, vagyonos és rangos helyzetéből hamarosan lecsúszott a család, s már a XVI. századtól kezdve a jobbféle birtokos nemes úr kevés közöttük, de annál több a majdnem jobbágysorú, bocskoros nemes. De erős és büszke hagyományok éltek a famíliában, s az apám, aki testvérei közül egyedül nem tudott megbarátkozni a kollégiumokkal, amelyekből mindig megszökött, gyerekeit bármi módon taníttatni akarta. Okvetlenül az izgatta titokban, hogy a család újabb fölemelését, amint illik, a vármegyén és vármegyei karrierek által csinálják meg - a fiai. Engem 1888-ban a nagykárolyi piarista gimnáziumba vittek, ahol az alsó négy osztályt végeztették el velem a kedves emlékü, nagyon derék, kegyes atyák. Talán - s ha igen, alaptalanul - katolikus hatásoktól féltettek otthon, mikor az ötödik gimnáziumi osztályra elvittek a vármegyei ősi, kálvinista zilahi "nagyiskolába", a mai Wesselényi Kollégiumba. Nagykárolyban s Zilahon is eminens diák voltam, habár a szorgalom akkor se volt sajátságom s magamviselete pedig fogcsikorgató, de gyakran megvaduló szelídség.”

(1913. szept. - Az Érdekes Újság Dekameronja I.)

„Egyik őszám, Adi (Ódi) István (megolvasható sok helyütt, többek között Szilágy vármegye monográfiájában is), a tizenhatodik század közepe táján végrendeletében megemlékezett a kálvinista rektor-lévitáról is. Diószadon, ahonnan származásunk s egyik prédikátumunk is van, Adi (akkor még az ipszilon nem volt mai fontosságú) Adi (Ódi) István(?) egy bornyút hagyott a rektor-lévitának. Jól tette, s jól tette az én legnagyobb, legbüszkébben vallott őszám, anyai nagyapám apja, aki Aranyos-Meggyesen az új M. T. Akadémia első folyóiratára hetediknek vagy nyolcadiknak prenumerált. Előtte főurak, püspökök, akiket talán egy lelkes honfiú kapacitált, de az öreg Pásztorinak (a tiszaszlári előnevet használták, s még nem nézhettem utána, hogy joggal?) kellett a magyar nyelvű tudomány, habár még a fia, a kálvinista papnagyapám is szívesebben verselt latinul. Szóval, igazoltam magamat: ősi, legősibb kálvinista vagyok, s ha vallásos nem is lehettem, de életemben, munkámban benne volt a protestantizmus: - s bár internacionalista vagyok - a legteljesebb magyarság.”

(Nyugat 1916. márc. 16.)

Mit ír Petri Mór* az Ady-család múltjáról? Az a Petri Mór, aki az Ady-gyerekeket tanította Zilahon, a Wesselényi református kollégiumban? Lássuk (SZILÁGY VÁRMEGYE MONOGRAPHIÁJA - eredeti helyesírással) (<http://mek.oszk.hu/04700/04750/html/>):

„Adi, Odi

Ősrégi középszolnokvármegyei család, mely Od, Ad (A mai Diószad) helységben volt birtokos.

Az **Odyak**, **Adyak** annak a **Nagy-Gúthi Boldizsárnak az ivadéakai**, aki 1323-ban a Gúthiak s Haraklányiak őseivel osztozik.

1345-ben az **Odi János fia János**, a maga és testvére, **Márton** személyében egyrészt s másrészt a Guthi fiai: Guthi és János s az **ifj. Adi János, András és Balázs** a váradi káptalan előtt megjelennek s kijelentik, hogy perlekedésöknek egyezséggel vetnek véget. Meg is egyeztek a szolnokvármegyei Od és Mocsolya birtok felett. Rokonsági viszonyuk:

Adi (Od) János						
János	Betsen	Guth	Lukács	Márton	András	Balázs
1345, 1349	1345, 1349	1343—49	1349	1345	1345	1345
	Guthi	János	László			
	1345	1345—49	1349			

Adi (Od) János; János 1345, 1349; **Guth** 1343—49; **Lukács** 1349; **Márton** 1345; **András** 1345; **Balázs** 1345; **Guthi** 1345; **János** 1345—49; **László** 1349

Az **Ódi János** fiait **Jánost**, **Betsent**, **Guthot** és **Lukácsot** és a **Guth** fiait: **Jánost** és **Lászlót** 1349-ben a váradi káptalan előtt pereli a Mocsolyai Imre fia, András a diószadi birtokuk határa miatt. A káptalan két megbízott embere feljárja a határt s megosztja a birtokot; az északon fekvő részt kapja minden hozzátartozóval együtt az Adi-család.

Odi István fia **Mihály** egyike azon nemes embereknek, a kiknek jelenlétében 1349-ben Kusalyi Lökösné Jureni Margit eladományozza a szolnokvármegyei Kusaly birtokban levő leánynegyed örök birtokát ura testvérének, Jakcsi mesternek.

Od János fiai (**János** és **Márkus**) s Guthi fia Guthi János; **Od Imre** fiai: **András** és **Balázs** Od, Mocsolya faluk határait 1355-ben újra elkülönítették.

1357 előtt **Imre** fia, **Balázs**, **János** fia, **Bechen**, mint királyi emberek szerepeltek Sarvaság birtok határjárásánál.

1364 május 12-dikén **Odi Balázs** fölmutatja a váradi káptalan határjáró levelét, mely szerint Dobai Miklós fia, János és Kozmás fia, Egyed ellen 1363-ban újból megakarta járatni Od, Mocsolya és Doba határait, de János és Egyed ellentmondottak. Ezen okból törvényt állottak, melynek értelmében a kolozsmonostori konvent hiteles embert küldött ki ama birtokok újból való megjárására.

1378-ban – Sarvaságon kelt kiadvány szerint – **András** comes, a László fia, és a szolnokvármegyei szolgabírák bizonyítják, hogy **Odi Chete** fia **Mihály** fiának **Györgynek** részére Od, Mocsolya (Chetetere) birtokrészek elfoglalását több oda való lakosnak megtiltották.

1380-ban **Ondi Bechen** és **Ondi János** fia **Tamás** ellen Kusalyi Jakcs fia György részére egy kusalyi jobbágy megöletése ügyében folyt vizsgálat.

1388-ban **Ody László**, **Demeter**, **Mátyás** fia, **Mihály** szolnok-Miklós, Mihály krasznavármegyei nemesek tanuskodnak a mellett, hogy Mutos, Szélszeg, Goroszló és Turbucza nem Kővárhoz, hanem Aranyos várához tartoznak.

1414 nov. 15-dikén **Addi János** fia **László** fivérei **György**, **János** és **Balázs** nevében is Mocsolyai Mihály gyermekeinek ajándékozta örök időkre a Mocsolyához tartozó Chetetere nevű birtokrészt rokoni szeretetből.

1415 nov. 13-dikán **Odi Mihály** fiával, **Jánossal** pert folytatnak Od, Arthal és Haraklány birtokokért Kusalyi (Jakcs) György és István. A pert elhalasztja a nádor.

Adi László János fia (L. filius J. de Ad) a kolozsmonostori konvent előtt 1424-ben **Imre** leányainak (néhai Helena és Erzsébet úrnők) diósadi leánynegyed birtokait cserébe adja Arma Jánosnak, Haraklányi István fiának.

Adi János azon adfalusi telekrészét cseréli el, mely a Csecses-kúttól kezdve észak felé a Vágott-útig terjed, Haraklányi Jánosnak mocsolyai ama birtokáért, mely a Dobruka-erdőben eredő két Sárospatak között fekszik. E patakok Mocsolyán átmenve annak északi végénél a Mocsolya-patakába ömlenek.

1426-ban Zsigmond király meghagyja a kolozsmonostori konventnek, hogy az **Ad János (Mihály fia)** és Igaz Tamás középszolnoki bodolói, más néven pósai jószágát illető leveleket kérje ki Moni Demjéntől és Menyőii Adorján Imrétől és ha ki nem adják, idézze meg őket.

1428-ban **Odi Mihály** fia, **János** elzálogosítja Od részirtokot Jakcs Jánosnak. **Adi Mihály** mester **leányai: Erzsébet** és Csögi Benedekné **Magdolna** azok között vannak, a kik 1430 márcz. 6-dikán eltiltják Sámson birtokuk használatától Kusalyi Jakcs Jánost és Mihályt.

1437 tájt **Adi Mihály** fia **János**, egyike vala azoknak, a kiket királyi emberül jelöltek ki, a mikor a középszolnoki Béltelek, Muskó és Kovács-ülése birtokokba beiktatják a Szent-királyi családot.

1441 decz. 4-dikén **Odi Pétert** meg Kusalyi Jakcs Györgyöt és ifjú Lászlót eltiltják Erdélyi Bálint leánya, Barla, Odi Pocs Demeter, Odi Beke Bálint és Mocsolyai Gergely Od birtokuk jogtalan visszatartásától.

Legtöbbször hallunk Márton, Barnabás vagy Barla tagjairól.

1449 aug. 18-dikán **Adi Péter**, Menyői Gebarth Antal és Kisdobai Antal egymást kölcsönösen ügyvédeknek vallják, továbbá **Adi Mártont** is (összesen 14-et. Lelei **Ady Mártont** 1460 január 2-dikán és 1461 márczius 23-dikán ügyvédjének vallja Jakcsi Péter, 1461 október 30-dikán Haraklányi Demeter és Haraklányi Árva László.

1492 aug. 13-dikán az országbíró meghagyja a kolozsmonostori konventnek, hogy Szilágyszegi Pálnét, Lelei **Ady Márton leányát**, **Annát** és Szakácsi Kecskés Lászlót iktassa be Sándorházi Porkoláb Mihály Sándorháza, Menyő, Szilágyszeg és Bodolóthelek birtokaiba.

1442 febr. 24-dikén **Odi Barla** zálogba veszi tizenkét arany forinton Nagydobai Rúd Antal és gyermekei: Miklós, Márton, Ilona és Katalin odi birtokrészeit. **Barnabás deákot** 1459 okt. 4-dikén ügyvédjüknek vallják Bélteki Drágfi Miklós és neje, Jakcsi Erzsébet.

Aadi Barla deákot 1460 május 3-dikán Nagydobai Biró Miklós, jul. 23-dikán Horváti Peres Tamás, Récsei Gergely, Rátoni Mihály és Albert meg Keczei Szele Márton, László és Balázs, 1461 márczius 23-dikán **Odi Barnabás** deákot Kusalyi Jakcsi Péter, 1461 május 20-dika előtt **Adi Barabást** Losonczi Bánfi László, János, György, András és Mihály, 1461 okt. 30-dikán **Adyi Barla(m)** deákot Haraklányi Demeter és Haraklányi Árva László vallották ügyvédjüknek.

1475 körül az **Adi Mátyás** adi jószágát adóztatták meg.

Adi (de Ad) Ady Ambrust 1519-ben Lajos király a megbizottjaként jelöli ki, hogy a leleszi konvent megbizottjával a Kis- és Nagy-Dobán, Adon és Bürgezen levő részjószágokat adja át a Kis-Dobai Szabó Tamás fiainak.

Ady Pál, királyi ember 1525-ben, mikor Décsey Mátyást és Sebestyént a kisdobai kuriába iktatták.

1549-ben **Adi (másutt Leley) Pál**, adi egytelkes nemest 25 dénárnyi adóval rótták meg.

1563-ban **Adi Bertalan** Adról való.

1570-ben Diósadi (Dyossadi) **Ady Gergely** is előfordul, mint szomszéd Miksa amaz új adománylevelében, a melylyel Jakcsi Boldizsárnak és Kusalyi Jakcsi Mihálynak adományozza a király Hadad várát és tartozékait. Ekkor **Addy Gergely** diósadi jobbágysai egy kapu után adóztak.

1623-ban **Adi István** Diósadon **Adi Gergely, Jakab, János** és **Benedek** előtt végrendelezik.

Benedek és **István** (de Diossad) 1639-ben tanúk Görcsöni Serédi Istvánnak a Közép-Szolnok vármegyében kapott birtokaiba való beiktatásánál. **István** diósadi, **ifjú István, id. István**, kereszteri nemeseket Közép-Szolnok vármegye 1705-ben lovas zsoldosok állítására írta ki. **István, György és Mihály diósadiak, András, Bálint, István, szilágyfőkeresztúriak**, 1741-ben homagialis esküt tettek.

Sándor, id. György, Mária Farkas Dánielné, **János, András, Péter, Bálint, ifj. és id. András, ifj. György, öreg István, Zsigmond, szilágyfőkeresztúri** saját telkükön lakó adózó, **ifj. István András** más telkén lakó ugyancsak keresztúri adózó nemes-

ket, **János** és **András**, *nagymoni* saját telkükön lakó adózó nemeseket fölvtették a hadi segedelemhez való hozzájárulásra 1797-ben összeírtak névsorába.

1805-ben homagialis esküt tettek: **Ferencz, János, István, Péter, Mihály, Zsigmond, Bálint, Bálint fia József, János, András**, másik **András** meg két fia: **Ferencz** és **Elek**; **György** harmadik **András**, *szilágyfőkeresztúri* nemesek. *Sz.-Szentkirályról* **Adi Györgyöt, Pétert, Bálintot** és **Istvánt**, *Nagy-Monból* **Bálintot** és **Jánost** gyalogosoknak vették föl az 1805-ben összeírt fegyverfogható adózó nemesek névsorába.

Diószád 2016 (szatellita fotó)

Diószád 2016

További Ady kapcsolatok (birtokosabb) Szilágy megyei családokkal:

A Bánfi-család. (Bánfy. Bánffi. Bánffy.)

István fiainak: II. Lászlónak, Jánosnak, I. Györgynek, Andrásnak és Mihálynak akarja elidegeníteni özv. Kémeri Miklós deákné Varsolcz, Lecsmér, Zálnok és Csalános birtokait, a mi ellen 1460 január 2-dikán tiltakozik Jakcs Péter.

Ugyancsak ez István fiai részére vallják ügyvédekül 1461 május 20-dikán ipp Szabó Mátyást, **Adi Barnabást**, Ippi Lászlót s másokat. Mihály és felesége Károlyi Fruzsinnak 1625 július 9-dikénkelt menedéklevele szerint Károlyi Mihály 2525 ft tartozását megfizette, minek következtében a hatvani és **kávási (középszolnokvármegyei)** részjóságait visszakapta.

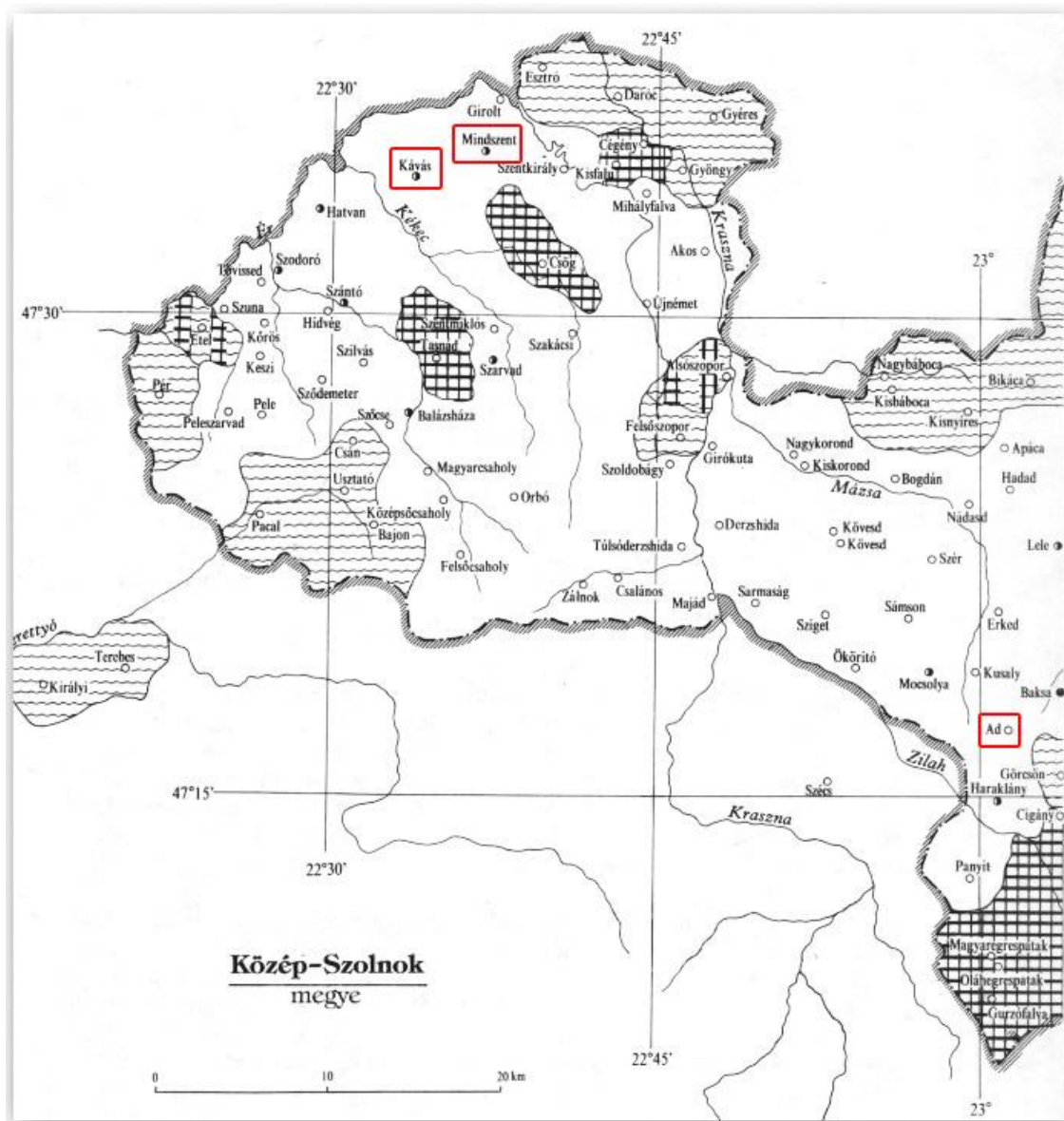
László előfordul a hadi segedelemhez való hozzájárulásra 1797-ben összeírt tasnádi, tóháti, benedekfalvi, oláhhorváti, **érkávási** főbb, kelenczei, krasznamihályfalvi, paniti, oláh-csaholyi kisebb, báró Bánfi Elek **érkávási** kisebb, György tasnádi főbb, tasnádszarvadi, balázsházi és zölcsi, oláhcsaholyi, szakácsii, csögi, magyarcsaholyi kisebb birtokosok közt. Báró Bánfi Mihályné kishalusi kisebb, János zálnoki kisebb, Pál **érkávási**, tasnádi főbb birtokosok közt.

A Kusalyi Jakcsi-család. (Jakch, Jakchi, Jakchy, Jakcs, Jakcsy.)

1430 márczius 6-dikán Jánost és Mihályt eltiltják Sámsoni Magas Bálint és gyermekei Gergely és Annus, Dobai Kolozsvári Tamás és Gergely, Dobai Antal meg **Adi**

Mihály mester gyermekei **Erzsébet** és Csögi Benedekné **Magdolna** Sámson birtokuk használatától. Április 30-dikán János, székely ispán egyezséget köt Dobai Sándorral Od részbirtokot illetőleg. Zsigmond király előtt János, székely ispán a saját személyében s a váradi püspöknek Dénesnek s a vitézlő László képviselőjében előadta, hogy **György** deák, **János** fia, a ki **Adi Balázs** fia volt, teljes jó részjóságait Adban s Mocsolyában Közép-Szolnok vármegyében nekik, t.i. Jánosnak, a püspöknek, Lászlónak és a másik Lászlónak és Györgynek, a János fiainak, eladni akarja s kéri a jóváhagyást, a melyet a király megadott.

Péter ügyvédül vallja ezeket: Dobai Porkoláb Miklós, Lelei Kakas András és Lőrincz, Sándorházi Porkoláb Balázs, **Lelei Adi Márton**, **Odi Barnabás** deák, Szenyenyesi Gergely deák és Kelemen, Szilágyszegi Kis (parvus) Mátyás és Mihály, Sodorai Ferencz, Thúri Lőrincz, stb.”

A középkori, XVI. századi Közép-Szolnok megye egy részlete, mind a 3 érintett falu feltüntetésével.

Forrás:
Maksay Ferenc:
Magyarország
birtokviszonyai a
16. század közepén I. kötet (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 16. Budapest, 1990)

Közlöm most a két falu, **Diósd** és **Érmindszent** történelmi leírásait rövidítve, majd a **Kávássy**-család történetét, szintén Dr. Petri Mór tollából (kiemelések tőlem):

„Diósad. (Ad.)

Od 1345, Ód 1349, Ad, Adfalu 1424, Diós-Ad 1441, Aad 1515, Ade 1535, Adh 1537, Dyosad 1539, Diosad 1544, Dyysad 1570, Dioszad 1641.

A szájhagyomány szerint Diósadon roppant nagy birtoka volt egy **Ódi** nevű nemesnek. Ódi fiai egyikének jutott a megosztozáskor Diósad. A határ északi és északnyugoti részén, a mostani Felszegi hegyen, sok diófa volt. E diófásról és Ódi nevű birtokosáról elnevezték a községet Idős-Ódinak. A történeti adatok igazolják az **Adi, Odi** család birtoklását s Diósadon tényleg úgy a múltban, mint a jelenben is, roppant sok diófát tenyészttettek, mihez hasonló a vármegye egy községében sem találunk.

Majdnem mindegyik telken van diófa. A dióval való kereskedést a lakosság nagyban űzi; a diót Debreczenbe és Budapestre szállítják.

1345-ben a szolnokvármegyei Od és Mocsolya birtok felett megosztozkodnak, határjeleket állítanak fel az **Adi (Od) János** fiai: **Márton, János, András** és **Balázs** s a Guthi fiai: Guthi és János. A váradi káptalan előtt tett kijelentésük szerint perlekedéseiknek egyezséggel vetnek véget. A határmegvonást kelet felől kezdték el a Sarmásbércz fejénél, Diósad faluhoz közel s itt három határjelet állítottak, a melyek közül az egyik Od falut, a második Mocsolyát, a harmadik a Jakcsi Kusaly nevű faluját választja el. Egy erdő szélén nyugot felé egy Berekre mentek át a Bükk-völgyön, innen a Kaczópatak nevű vízmosásos helyre, onnat észak-felé mentek, «melyet közönségesen feje felének» hívnak, Mocsolya felől egy bükkfa alatt el, a mely egy berek «külső szélén van» s ez Mocsolya és Barla nevű falukat választja el. A Kaczó-Erdő nevű erdőt minden hozzátartozóval, a földekkel együtt a vízmosásig a Mocsolyai Imre fiai az **Adi (Od) János** fiainak hagyták s a Guthi fiának, Jánosnak, hogy az Diósadhoz tartozva örök tulajdonuk legyen. A vízmosástól kezdve a falu egész északi része («Fejefele») az Imre fiainak s utódaiknak maradt a Mocsolya nevű falujokhoz tartozó örök birtokul minden hozzátartozóval együtt. Od faluban András, az Imre fia szintén osztozkodik az **Adi (Od) János** fiaival s azok rokonaival a váradi káptalan osztozást engedő levele alapján, olyan kikötéssel, hogy, ha valamelyik fél az osztályt megszegné, a másiknak joga legyen pörölni.

A középszolnoki Ad és Mocsolya részbirtokokat **Adi György** deák el akarja adni Kusalyi Jakcsi Jánosnak és Lászlónak, János fiainak: Lászlónak és Györgynek meg Dénes, váradi püspöknek, a mit 1430-ban Zsigmond király jóváhagy; ápr. 30-dikán Od részbirtokot illetőleg egyezséget kötnek (?) Dobai Sándor és Jakcsi János.

1437-ben **Adi János** cserébe adja Ad birtok felét s a Kaczó-földi határt Kusalyi Jakcsi Mihálynak és Péternek, kiktől azért az egész Vártelkét kapja.

1475 körül **Adi Máté** adi jószágára 6 frtot róttak ki adóban.

1543-ban itt a vajda özvegyének jobbágjai 3, a Pázmány Péteréi, Jakcsi István özvegyéi és Körösi Ferenczéi 1–1 kapu után fizettek adót, míg a Nagy Jánoséit még 1 kapu után sem adóztathatták meg. Találtak ez alkalommal a községben a 6 kapuszámon kívül 4 bírót, 6 szabadost, 6 szegényt és 1 pusztá telket.

1549-ben 1553-ban itt 2–2 kapu után adóztak a Jakcsi Mihály és Nagy János jobbágjai, ellenben a Somlyói Báthori András, Körösi Ferencz és Dobai Mihályéi csak 1–1 után. E 7 kapuszámon kívül feljegyezték még 1 bírót, 19 szegényt, 2 új és 1

leégett házat, továbbá Báthori András részéről 1 nemesi udvarházat, a Matunai Györgyéről pedig 3 szegényt. 25–25 dénárnyi adót fizettek Beke Albert, **Adi** (másutt Lelei) **Pál** és Eleges (másutt Alek) András egytelkes nemesek.

1564-ben (a hadadi vár tartozékában, Dyosaadon) 5 kapu után adóztatták meg a Jakcsi-árvák jobbágyságait, a kiken kívül fel jegyezték még 4 zsellért és 1 új házat is. Az adó behajtását azonban nem engedte meg Sulyok György.

1570-ben 3 kapu után adóztatták meg a Jakcsi Boldizsár jobbágyságait, ellenben az özv. Dobszai Jánosné és **Adi Gergely**éit csak 1–1 után.

1604-ben együttesen 2 rótt ház után 4 forintnyi adót vetettek ki a Lónai István és Dobai N. jószágára.

1623 szept. 25-dikén Diós-Ad városában (in oppido) **Adi István** végrendelkezik. Ingóságokat s zálogos örökségeket (Nagy Bálinttól zálogosított egy földet 8 frtban, Nagy Andrástól a Baksa-patak földet, Püspök Bálinttól, Farkas Andrástól, Nagy Simon Istvántól földeket) hagy feleségének.

1705-ben nemesek: Deák András, **Adi István**, Kis János, Szabó András, Szőts Mihály, Kulcsár István, Szigethi Zsigmond, Nagy Péter, Elekes Benedek, Czétzei Zsigmond, Püspök Mihály, Kulcsár István fia, sámsoniak: Semlyénfalvi János, Huszti Ferencz, Batha János, nagymoniak: Ungvári István, Oláh Péter, Kis István, Balog György, Nagy György, K.-Dersidai Gavilla Mihály.

Ér-Mindszent.

Mindszent 1414, Mendzenth 1475, Myndzenth 1471, Mindzent 1547, Mindzenth 1548, Myndzent, Mintchenth 1549, Mintzent, Mintzenth 1604, Menczent 1628, Mind-Szent 1733, Ér-Mindszent 1797. Nevét egyházától kapta.

Középszolnokvármegyei helység, melynek nemessége és lakosai már 1414-ben azok között vannak, a kik elfoglalták a Szoldobágy birtokhoz tartozó erdőket és a kik ellen ezért tiltakoznak János fia Péter, másik János fia György és Báthori Szaniszló fia István.

1454-ben vizsgálati folyik Mindszenti Benedek, Albert, Mihály, László fia Pelbárt, Horváth Benedek, László, István fiai László, János, **Kávási Pál**, Szabó (sartor) Lukács, Mindszenti Balázsházi Gergely részére, Bályoki Szénás Péter fia, Szilveszter ellen, Mindszent birtok határjárása alkalmából történt fegyveres ellentállás iránt.

1471-ben a középszolnokvármegyei Myndzenth birtokba Becski (Bekch) Péter feleségét, Katalint, iktatják be. Tanúk Szodorai János, Szodorai Ambrus, Szarvadi Péter, **Kávási Dénes**, Kávási Császár (Chazar) István.

1475 körül Mendzenthén Drágfi részjósága 5 frt 2 dr., a Becski Györgyé 2, a Báthori Andrásé 1, a Sándor Mihályé 1, a Gencsi Tamásé 2, a Csáki Ferenczé 1, a Becski Péter özvegyéé 5 frtot fizetett adóban.

1543-ban (a középszolnoki Myndzenthén) a Mindszenti Szerafin jobbágyságai 4, a Mezőgyáni László és Mindszenti Abáéi 3–3, a Csarnai Bálint és Pelei Ferenczéi 2–2, a Farnosi Mihályéi 12 és végül a Mindszenti Boldizsár és Pathyaz Györgyéi 1–1 kapu után adóztak. Az adózás alól fölmentést nyert 5 bíró, 5 szabados és 26 szegény.

1549-ben és 1550-ben (Mintchenth, Mindzenth) 8 kapu után adóztak a Farnosi Mihály jobbágysai, a Mindszenti Kristóf és Pelei Ferenczéi 3-3, a Mindszenti Aba és Kaplin Györgyéi 2-2, a Mindszenti Péteréi pedig 1 után. A 19 kapun kívül találtak a helységben még 3 birót, 29 szegényt, 3 servitort, 1 új, meg 1 pusztá házat. 1549-ben (Myndzenten) 25-25 dénárnyi adóval rótták meg Kőrösi István özvegye, özv. Csompasz Jánosné és Szilágyi (Zylagi?) Miklós, egytelkes nemeseket.

1604-ben (Mintzenten, Mintzenth) 1-1 rótt ház után 2-2 frttal adóztatták meg a Szentkirályi Mihályné és Mindszenti Jánosné jószágát és 1 rótt ház után szintén 2 frtot fizetett a Dengelegi Miklós jószágá.

1478-ban Csáki Ferencz, Benedek és Mihály elfoglalták a Csáki Ferenczről ennek leányára, Perényi Jánosné Magdolnára szállott Mindszent birtokot. Ez ügyben vizsgálatot tartanak.

1547-ben a középszolnoki Mindszent egyike Pelei Albert ama birtokainak, a melyeknek felosztására **Kávási Györgyné Szunai Adviga**, Pelei Elena, Paczali Farkas János és Pelei Péter megintik Pelei Ferenczet, majd a Pelei Ferencz itteni részbirtokról való oklevelek kiadására megintik Mindszenti Gencsi Imrét és Lászlót.

Mindszent birtokra hajtották Gencsi János hatvani jobbágysainak az apró marháit **Kávási István** és fia, **János** meg Kávási Csompasz Ferencz, kiket azért 1548-ban megidéznek.

1548-ban a Mindszent birtokban levő anyai javakból negyedét követelnek Mindszenti Boldizsártól Gencsi Mihály leányai, majd egy itteni részbirtokba Csomaközi Bácsmegyey Benedeket és Gosztoni Miklóst iktatják be. Mindszenti Farnosi Mihály és neje, Anna megidézik Mindszenti Gencsi Imrét és Lászlót.

1553-ban pedig a rólok szóló oklevelekről való számadásra idézteti meg Farnosi Mihályt mostoha fia, Mindszenti Gencsi Imre, 1551-ben a mindszenti részbirtok meg az itteni kuria elfoglalásáért kinek a javára dől az ítélet.

1575-ben Mindzenth részbirtokon megegyeznek Mezőteremi Vetési Péter és Balázsházi Menyhért.

1585-ben itt tanúvallatást tartanak Gencsi Miklós, másként Gencsi Csöghi Miklós, Gencsi László fia részére Sződemeteri Kenesi János ellenében. E tanúvallatás szerint Mindszentnek Negyed nevű részét Csögi másként Gencsi László fiaival Istvánnal és Miklóssal együtt bírta, de aztán Hagymássi Kristóf tőlük erővel elvette, attól Hagymássi Miklóssra maradt és úgy Sződemeteri Kenesi Jánosra. Tanuskodnak, mint mindszenti nemesek: Mindszenti János, Vizlai János és Gencsi István; továbbá Mindszenti Gábor, Pelei Ferenczné, Gencsi István, Szentkirályi Mihály, Mindszenti Ferencz, Dengelegi Gáspár és Mindszenti László mindszenti jobbágysai.

1586-ban özv. Szentkirályi Istvánnának, Giróti özv. Pelei Ferenczné Csomaközi Juliannának és Gencsi Istvánnak jobbágysai jelen voltak, mikor Ladmóczi Horváth Jánost Bőnyei Ferencz giróthi birtokrészébe akarták beiktatni. Ladmóczi Horváth Jánosnak a giróthi udvarházba, mihályfalvi és újnemeti részekbe való beiktatásánál pedig 1590-ben Csomaközi Boldizsár és Bagosi Jánosné Mindszenti Krisztina jobbágysai is jelen vannak.

1587-ben itt Gencsi István ellen nővére, Erzsébet egy itteni birtokrész megosztásáért pert indít Báthori Zs. fejedelem előtt.

Báthori Zsigmond fejedelem – 1588. jun. 15-dikén – néhai Mindszenti Nagy Lukács mindszenti udvarházát özvegyének Csompáz Dorottyának ajándékozta s meghagyja a várai requisitoroknak, hogy bizonyságok jelenlétében Ákosi Ferencz, Csompáz István, Csompáz Pál, Kávási Csompáz Péter és Mindszenti Sándor fejedelmi emberek közül valamelyik iktassa be Csompáz Dorottyát ez udvarházba. a váradi requisitorok jelentik aztán, hogy Ákosi Ferencz fejedelmi ember Szentkirályi Mihály, Giróti Mezőgyáni Miklós, Tarjáni András, Mindszenti Mindszenty Bálint, Csompáz Pál, Csompáz István, Kávási Cseh Márton és Gencsi Balázsházi Mihály nemesek jelenlétében beiktatta volna Csompáz Dorottyát néhai férjének mindszenti udvarházába, de Mindszenti István Gábor fia, Ákos Papp másként Vid Ferencz, az István fia és Bélteki Gáspár Deákné Erzsébet ellentmondottak. Báthori Zsigmond erdélyi vajda ekkor Mindszenti Szerafin leánya Katalin s férje Hatvani János leányának özv. Dengeleghi Gáspárné Annának is adományoz egy itteni részbirtokot házhelylyel és nemesi kuriával.

1549-ben Ér-Mindszentre Gencsi István birtokára szökött Szénás Zsigmond atyjának, Péternek, szakácsii birtokáról Péter Bálint nevű jobbágya.

1607 aug. 17-dikén Rákóczi Zsigmond Szentkirályi Istvánnak és testvéreinek, továbbá Gencsi Istvánnak s leányának, Annának, ifj. Újnémethi István nejének új adományozás címén itt egy-egy részjóságot ad, a melyek eddig is az ő kezeikben voltak.

1615-ben Minthzent részbirtok felett cserелеvelet kötnek Dengelegi Miklós és Újnémethi István. A kolozsmonostori konvent előtt Ér-szentkirályi Szentkirályi István a maga és Gencsi Katalin testvérei Mihály és Ferencz nevében tiltakozik az ellen, hogy Mindszenti Gencsi István szatmárvármegyei gencsi birtokát Bergenyei Tombolt Miklósnak eladta, holott azok felerészben anyját Gencsi Katalint illetnék és Gencsi Katalin a vételárt a konvent előtt le is tette.

A mindszenti nemesi kuriába és tartozékaiba be akarták iktatni Gencsi Istvánt és leányát, Újnémethi Istvánné Annát, de Szentkirályi Mihályné Gencsi Katalin a maga és gyermekei nevében, meg Lindvai Istvánné Derzsi Erzsébet ellentmondottak. 1616-ban visszavonják utóbbiak az ellentmondásukat, minek fejében a fenti Gencsi Istvántól két mindszenti jobbágytelket és néhai Nagy Lukács pusztá kúriális telkét kapják.

Egy 1618 decz. 21-dikén Tasnád városában kelt levél szerint Szodorai Miklós, közép-szolnokvármegyei alispán, Egeressi István deák és Zalai János szolgabírák, Szentkirályi István, hűtös assessor és Juhos Miklós, megyei jegyzők előtt Ákoson decz. 20-án özv. Dengeleghi Miklósné, Parlaghi Anna megigéri, hogy Vid Lászlónét, Gencsi Annát azon mindszenti részjóságban, a melyet Gencsi Anna előbbi ura Újnémethi István Dengeleghi Miklóstól ábránfalvi (Szabolcs vm.) birtokáért cserében kapott, Kispaczalban (Kraszna vm.) lakó Zokoly Farkas és felesége Kólya Ilona ellen megvédi.”

Ennyi tehát az Ady-család „őstörténete” röviden. A forrásanyag már Ady Endre életében is rendelkezésre állt Petri Mór révén, aki hatalmas munkáját ekkorra már kiadta a nagyközönség számára is. A XX. század elején ennél alaposabb munkát Szilágy vármegyeről az érdeklődő olvasó sehol sem találhatott, de még 2018-ban sem találunk!

Dr. Petri Mór feldolgozta természetesen a Kávássy-család történetét is, mint Szilágy vármegyében lakókat. (Érdekesség, hogy Dr. Petri Mór egyik nővére, Margit, érkávási Kávássy Endre királyi törvényszéki irodatiszt felesége volt...)

Párhuzamként nézzük tehát a Kávássy-családot is, ahogy azt Petri Mór az 1900-as évek elején írta.

Személyes összefonódásokat, életképeket és helyzeteket nem találunk benne a két tárgyalt családdal kapcsolatban. Talán más forrásokban szunnyadnak ezek; izgalmas kérdés, hogy felfedezünk-e bármilyen rokoni összefonódást az Ady-családdal, vagy csak úgy éltek egymás mellett, néha néha-napján összefutva véletlenül valamilyen piacon, rendezvényen, jótékonysági bálon, vagy...

**Petri Mór 1863 július 11-én született az akkor Szilágymegye, ma Szatmár megyéhez tartozó Tasnádszarvadra, református nemesi családban. Apja hollómezei Petri (Petrikás) László birtokos, volt 1848-49-es honvéd, anyja Gúthy Teréz. Öt nővére volt, kiket édesanyja kívánságára neki kellett férjhez adnia. 1889-ben ekkor Zilahon a református kollégiumban lett tanár, ahol Ady Endrének is magyar tanára volt.*

Dr. Petri Mór a SZILÁGY VÁRMEGYE MONOGRAPHIÁJA című 6 kötetes munkájában ezt írja (részletek):

„Kávási. A Kávásiak a tizenötödik század elején jelentkeznek. **Pál**ról sok aprólékos adatunk van az 1429–1459 közti években, másik **Pál**ról 1655–1688 közt. **Kawasi Pál** egyike vala azoknak, a kiket Zsigmond királyi emberekül jelölt ki, a mikor 1429 jul. 26-dikán Csaholyi Jánosnak és Lászlónak adományozta Panitot, F.-Csaholyt stb. Ügyvédjöknek vallották 1441 máj. 4-dikén ... Récsei Gergely, ...1459 október 4-dikén Bélteki Drágfi Miklós és neje, Jakcsi Erzsébet meg Paczali László és Mihály. Érdekében 1454-ben vizsgálatot tartottak Bályoki Szénás Péter fia Szilveszter ellen a Mindszent birtok határjárása alkalmával történt fegyveres ellenállás miatt.

Egyed királyi ember 1418-ban, a mikor a középszolnoki Béltelek, Musko és Kovácsülése birtokokba beiktatják a Szentkirályi családot. **Egyed** és **Dénes** 1450-ben tanúk a Csaholyiaknak Tasnád-Szántón végbevitt erőszakoskodása perében. Dénes 1471-ben is tanú, a mikor Becski Péterné Katalint Mindszent birtokába iktatták.

Kawassy Gáspár kávási jobbágysai két kapu után fizettek adót 1543-ban.

György Szunai Adviga férje (1547), a kivel majd a Szunaiaknál ismerkedünk meg. (**Kávási Györgyné**, Szunai István leánya, Adviga egyike azoknak, a kik 1547-ben megintik Pelei Ferenczet Pelei Albert pelei és mindszei birtokainak felosztására. - ki-egészítés tőlem)

István és fia, János azok között voltak, kik Mindszentre hajtották Gencsi János hatvani jobbágysai az apró marháit és a kiket azért 1548-ban megidéznek.

Kávássy János kávási nemes 1585-ben tanúskodik a Gencsi Miklós részére Sződemeteri Keneszy János ellenében Mindszenten tartott tanúvallatásnál. **János** és **László**, szomszéd nemes emberek 1586-ban jelen vannak egy hatvani birtokrészbe való beiktatásnál. **János** 1589 július 16-dikán szolnok vármegye szolgabírája.

Kávási **János** 1741-ben, **János**, **István** és **Gergely** (Ér-Kávás) 1781-ben homagiális esküt tettek.

Ér-Kávási **Kávássy János** 1781-ben, Közép-Szolnok vármegye assessora, (1794-ben főbírája, később törvényszéki ülnöke.) Meghalt 1805 előtt. Fiai: **László** (sz. 1791. meghalt 1850., neje Peley Józéfa) 1825–1829. Középszolnoki tiszteletbeli aljegyző, 1828–1833. középszolnoki segédszolgabíró, 1829-től rendes; **János**, 1832-ben adóíró, a kinek családfája:

János sz. 1792, † 1851. Érszentkirályi Balázsy Zsuzsánna							
Lajos	Zsuzsánna — Huszár Lajos érkávási birtokos	Sándor sz. 1819, † 1889, — Dóczy Pollikszéna sz. 1819, † 1897.	Frigyes	Heléna — Huszár Mihály	Samu sz. 1830, † 1902. — Demeczki Konstancia Bertalan † 1895. Obengruber Róza Béla	Etelka † Sziky Károly	Károly 1837—1887 — Kolbai Ida
		Sándor sz. 1842 Récsei Erzsébet		Endre — Petri Margit Erzsébet	Jenő Endre	Miklós	Kornélia Mátéfi János

(János sz. 1792, † 1851. – Érszentkirályi Balázsy Zsuzsánna; Lajos; Zsuzsánna – Huszár Lajos érkávási birtokos; Sándor sz. 1819, † 1889. – Dóczy Pollikszéna sz. 1819. † 1897.; Sándor sz. 1842 – Récsei Erzsébet; Frigyes Heléna – Huszár Mihály; Samu sz. 1830, † 1902. – Demeczki Konstancia; Bertalan † 1895. – Obengruber Róza; Béla; Etelka † – Sziky Károly. Károly 1837–1887 – Kolbai Ida; Sándor sz. 1842. – Récsei Erzsébet; Endre – Petri Margit; Erzsébet; Endre; Jenő; Miklós; Kornélia – Mátéfi János)

Bertalan 1833-ban szilágyvármegyei szolgabírói segéd, azután zilahi főszolgabíró.”

Eddig tart tehát Dr. Petri Mór kivonatos leírása a Kávás(s)yakról. A további történelmi adatok az Ady és Kávássy családról immár jóval több kutatómunkát igényelnének, (ez a jövő feladata) de úgy gondolom, nagyon érdekes összefüggéseket mutat a XX. század elejétől a mai napig összeállt anyag is.

Az azonban biztosnak tűnik, hogy a két család között szorosabb (rokoni, baráti) kapcsolat nem volt. Hogy nem jártak össze (túl gyakran, ill. említésre méltóan) az annak is köszönhető, hogy Ady Lőrinc maga művelte földjét nagyon sokat dolgozva, míg a Kávássyak ekkor már régóta „földbirtokos”-ok voltak, azaz az akkori viszonyok között nem egy magasságban mozogtak, noha mindkét család nemessége bizonyos, mint ahogy az előbb felsorolt adatok bizonyítják. Nem találhatóak írásos közlemények egymásról a két család életében. Én mindössze ötöt találtam, amelyek valamilyen kapcsolatra mégis csak rámutathatnak. Az első Ady Lajos könyvéből való, amelyet Ady Endréről írt. Ebben a következő érdekes adatot közli:

„... (1894 júniusában) színjeles VI. osztályú bizonyítvánnyal subszkribált diák lesz, s a grádusban elsőként írja be nevét az ősi Alumba. Mikor ősszel visszamegyünk Zilahra, már megint új helyünk van: egy özvegy főszolgabíró nénénél vagyunk kosztosok: **özv. Kávássy Bertalannénál**; előbb az Alszege, a Temesváryné-házban, később a Piacuccán az Újvárosi- féle emeletes házban laktunk.”

Ady Lajos könyvében még egy érdekes adalék van arról, hogy Ady, ill. Adyék valamilyen szinten kapcsolatban voltak a Kávássyékkel, hiszen a következő idézetből az derül ki, hogy Ady Endre Érkáváson, a Kávássyak ősi birtokán otthonosan mozgott:

„....Mint debreceni jogász a három ünnepen legátusnak ment ki. Elekció során karácsonykor Tasnádszántón, húsvétkor Magyar-csaholyban, pünkösztör pedig külön hívás (u.n. specifikálás) útján Érkáváson, tehát mind-annyiszor a szilágymegyei Érmelléken legátuskodott.”

(Ady Lajos: Ady Endre - Amicus kiadás 1923)

*A második utalás Molnár Tamás: A „modern romantikus” Ady Endre Zenóbiája című dolgozatából való (Az ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola hallgatóinak publikációs fóruma), amelyben **Dr. Kávássy Béla** - aki 1927-ben a Népjóléti Minisztérium osztálytanácsosa lett, és a menekültügyi osztályt vezette - visszaemlékezéseit közli:*

„....Élete végén így ír olvasmányélményeiről [Ady]: ‘Állandó olvasmányom voltaképp nincs is más, mint a Biblia, de vissza- visszatérő olvasmányaim szép számúak. Például Jókai regényeit, olyikat talán negyvenedíkszer olvasom, emlékezéssel, néha-néha és néhol-néhol az első olvasás nagy szenzációjával.’

...**Dr. Kávássy Béla** feljegyezte édesanyja **Ady Endre** diákkoráról való visszaemlékezéseit. (Özvegy **Kávássy Bertalanné** lakásán lakott Zilahon a hetedik évfolyamon tanuló **Ady Endre** és a harmadéves gimnazista **Ady Lajos** kosztos diákként): ‘A Jókai-regények közül az Egy az Istent és A köszívű ember fiait kétszer-háromszor is elolvastam, s tartalmát mindig elmondta Édesanyámnak. A könyveket a gimnázium könyvtárából vette ki’.

(Források: AEÖPM 11. 150.p. Idézi: Eml. 5. köt. 407.p. és Eml. 1.köt. 398.p.)

Az érkávási báloknak híruk és rangjuk volt; a környék igen ismert és nagynevű személyiségei voltak jelen ezen alkalmakkor. Persze bárók, grófok, főnemesek, hercegek nem jelentek meg, mert ezek „nem az olyan” bállok voltak...

A harmadik utalás tehát egy korabeli újságcikk, amelyben egy érkávási bálról ad elszámolást:

„Az érkávási ev. ref. egyház által templomának kijavítására rendezett műsoros táncmulatság összes bevétele volt: 447 K, kiadás: 112 K, maradvány: 335 K. Felülfizettek az alábbiak: Bay Ferencz 8, Varga Elek 3, Bölönyi Zsigmond 2, Bagosy Gyula 3, **Ady Lajos** 2, Hajdú Márton 2, Dr. Kun Árpád 10, Récsey Károly 1, Pálinkás Tibor 8, Dr. Kosa Béla 8, Kovács István 10, Kovács Lajos 10, Szongoth Jakab 10, Móni Andor 8, Veress Károly 8, Hajdú Aladár 5, Récsey János 5, Sztárna János 6, Veress László 2, Récsey Sándorné 6, Hulka Károly 4, Korisánszky Gyula 2, Papp György 2, Geleta István 10, Lénárd Jenő 3, **Kávássy Sándor** 16, Papp László 1, Vinczler Ferencz 4, Matolcsy Sándor 2, Kovács György 3, Kiss Zoltán 1, Török Bertalan 5, Hetey Gyula 1, Balázs

András 3, Fülep Gábor 1, Nussbächer Chajem 3, Balássy Károly 1, Ádám Sándor 5, Balajti Béla 1, Szekeres József 3, Néma Károly 2, Cseminzky Istvánné 2 koronát.

Hogy a bál ilyen fényes erkölcsi és anyagi sikert aratott, az elsősorban **Kávássy Sándor** úr és kedves neje (*Récsey Erzsébet – kieg. tőlem*) érdeme, kik annyi áldozattal, lelkesedéssel, tenger sok fáradozással munkálkodtak a bál előkészítésében.

Nagy érdeme van Mátéfi János állami tanító úrnak is, aki nemcsak a műsornak volt egyik kiváló tagja, de aki a rendezésnek oly sok és fárasztó munkáját is úgyszólván majdnem egyedül páratlan kitartással és ügyességgel végezte. Nagy hálára kötelezte az egyházat minden egyes szereplő, Filep Margit, Madáchy Erzsike és Diószeghy Zsóka kisasszonyok és Vinczlér Ferencz, Kabay Ferencz, Mátéfi János urak, kik olyan lelkes igyekezettel és szeretettel vitték fényes sikerre a műsornak minden egyes pontját. A példátlan anyagi siker pedig köszönhető annak a szép díszes közönségnek, a mely megjelenésével, bőkezű felülfizetésével ezt a sikert lehetővé tette. Fogadják mindnyájan: rendezők, szereplők, az egész közönség egyházam nevében is mélyszéges mély köszönetemet. G. Diószeghy Mór, érkávási ev. ref. lelkész.”

(Nagykároly és Vidéke - 1906-07-12.)

Jöjjön egy következő beszámoló az 1906. július 7-én megrendezett érkávási mulatságról, a Szatmármegyei Közlöny tudósításában:

„Mulatság Érkáváson. Az érkávási ev. ref. egyház f. hó 7-én rendezett mulatsága úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényesen sikerült, s bátran mondhatjuk, hogy egyike volt a vidék legjobb mulatságainak s szép összeg maradt az egyház céljaira. Már fél 8 órakor zsuffolásig megtelt a tágas helyiség a környék intelligenciájával s türelmesen várta a műsor kezdetét, melynek első száma Vinczelér Ferencz Arany Jánosnak „Tetemrehívás” című szavalata volt, a tőle már megszokott jó előadásban.

Majd Gabányi „Valami hibája van” című egy felvonásos vígjátéka került színre, oly precíz előadásban, melyet bátran megirigyelhetett volna nem csak egy dilletáns társaság, de Thália felkent papja is. Kabay Ferencz (De Lussian Andrée, orvos) szerepét igen jól adta. Diószeghy Zsóka (Cecilé, Andrée neje) szerepét gondos betanulásával s jó előadásával teljesen átérezte s nagyon rászolgált a közönség tetszésére. (Balancourt, magánzó) Mátéfi János, az ideges nagybácsi nehéz szerepében nagyon jó alakítást nyújtott, mely állandóan derűtségben tartotta a közönséget.

(Nanette, szobalány) Madáchy Erzsike is igen jó volt s szerepét kedvesen alakította. A lelkes közönség zajos tapsokkal jutalmazta az igazán rászolgált szereplőket. A műsor utolsó pontja Filep Margit énekszám volt, melyet a közönség általános tetszés mellett többször felhangzó tapssal és egy szép csokorral jutalmazott. Majd táncz következett, melyen a mulatni vágyó jó kedvű társaság **Kávássy Sándor** házigazda vendégszerető házában — Koszta Dezső kitűnő zenéje mellett — a hajnali órákig maradt együtt. A négyest 50 pár tánczolta.”

Ehhez a mulatsághoz pedig 1906. július 5-én jelent meg a meghívó:

„Táncmulatság a szomszédságban.

Az érkávási ev. ref. egyház templomának kijavítására f. hó 7-én, szombaton, műsorral egybekötött tánczvigalmat rendez, mely a vidék egyik legsikerültebb mulatságának ígérkezik. A fáradhatlan buzgalommal működő rendezőség a következő meghívót bocsátotta ki:

Meghívó. Az érkávási ev. ref. egyház templomának kijavítására 1906. évi július hó 7-én, szombaton, műsorral egybekötött tánczvigalmat rendez, melyre címzettet és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség.

Beléptidj: személyjegy 2 K, családjegy 5 K. Kezdeteste 7 órakor.

A táncmulatság a **Kávássy Sándor** úr csűrjében Koszta Dezső jónevű zenekarának zenéje mellett tartatik. Ételekről és italokról gondoskodva van. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak.

Műsor: 1. Szavalat. Előadja Vinczlér Ferencz. 2. „Valami hibája van”. Vígjáték 1 felvonásban. Irta: Gabányi. Személyek: De Lussán André, orvos — Kabay Ferencz. Czeczile, neje — Diószeghy Zsóka. Balancourt, magánzó — Mátéfi János. Nanette, szobaleány — Madáchy Erzsike. 3. Népdalok. Énekli Filep Margit.”

(Nagykároly és Vidéke, 1906. július 5.)

Visszafele göngyöltem az időt; úgy gondoltam a hangulat miatt ez így lesz most jó... Kicsit libabőrös leszek, ahogyan próbálom elképzelni ezen bálok atmoszféráját... Meg úgy általában egy időszakét, amelyet manapság „aranykornak” szoktak nevezni, mert ebben az időszakban, az Osztrák-Magyar Monarchia idején, valóban látható és nagyszerű (a szó minden értelmében) eredmények születtek. A milleniumi ünnepségek káprázata és az ehhez kapcsolódó építkezések abszolút csak európai mértékkel mérhetőek. 120 évvel később, két világégés után is csodájára jár a világ ezeknek a műveknek. Ezen időszak, a XIX. század vége tele volt az emberi alkotó szellem alkotásaival egész Európában. (Ez még akkor is igaz, ha a meglevő emberi és társadalmi problémák előtt nem akarjuk behunyni a szemünket, mert pont Ady Endre volt az, aki a legerőteljesebben, a maga művészi eszközeivel ezekre rámutatott...)

Most teljes egészében ide iktatom Ady Endre az egyik ilyen mulatságról írt rövid beszámolóját, mint még kezdő újságíróét. Ez a kis cikk 1898. június 5-én jelent meg a „Szilágy” című lapban, és egy olyan világot idéz vissza, amelynek hangulata még most is magával ragadó...

Ady Endre

AZ ÉRMELLÉK BÁLJA

Most már igazán az Érmellék bálja lett. Először szerény eklézsia-bál, most pedig találkozó helye az érmelléki és nagykárolyi szép asszonyoknak, leányoknak; várva várt és emlékezetes nap.

Az érkávási bálokról van szó, melyek közül a legutóbbi s talán legfényesebb piros pünkösdi másodnapján zajlott le.

Istenem, milyen igazi, magyaros vendéglátás, fesztelenség, jókedv tették felejthetlenné ezt a bált, melynek főrendezői és intézői Kovács István és Kávássy Sándor ottani földbirtokosok s a mi költőpapunk, Giczey voltak.

A szépen feldíszített fedett helyiségben tartott tulajdonképpen bált remek előadás előzte meg, melynek élvezetes lefolyása és sikere a szintén szereplő Giczey fő érdeme.

Az előadás első pontja Kovács Boriska komoly szavalata volt. Kiss József Rab asszonyát adta elő gyönyörű, minden érzelmi skálán szívünkhöz szóló hangon, drámai erővel. A mindenkit lebilincselő, szép előadás után frenetikus taps és tetszés jutalmazta a kisasszonyt, kinek élvezetet nyújtó, szép előadásában - azt hiszem - még sokszor leszünk szerencsések gyönyörködhetni.

Giczey Diószeghy Mór olvasta fel azután folytonos derűtség között egyik nagyon sikerült humoreszkjét, melyet - mint az ő minden sorát - az igazi talentum, éles megfigyelés, finom ironia, az ellentéteknek komikai tehetséggel való ügyes szembeállításja jellemzett.

Kovács Endre víg monológot adott elő virtuozitással, nagy hatást keltve. Most jött a meglepetés: Kovács Imre és Mátéffy József invencióra valló ügyes parallel-szavalata, amit követett a tánc.

És itt megszűnöm, meg kell szűnnöm krónikásnak lenni.

Verset, mámoros, édesen csengő verset kellene írnom.

Hallom a zene andalító hangját, látom az elsuhanó párokat, kipirult arcú, csillogó szemekkel; érzem a józanul lenézett, de akkor mámorba borító táncnak édes gyönyörét, érzem vállamon egy édes, aranyos kis kéz

gyöngéd érintését, s szívem ismét telve van ezer epedő, égető érzéssel, bizonytalan s mégis imádott boldogsággal.

Reggel öt órakor hűvös szellő szárnyán világosság repült be a terembe, készülni, búcsúzni s - „minden szépnek ez a sorsa a földön” - mennem kellett, szólított a kötelesség!

De a tündéri est drága mámorából, még a „Szilágysági vonat” döcögése sem tudott kirázni; még most is látom a gyönyörrel suhanó párokat, halom az andalító zenét, s - érzem egy csókolni való kis kéz gyöngéd érintését vállamon...

Érkávás és Ady Endre - jöjjön most egy anekdóta, amely valamilyen szinten megint csak megmutatja az akkori idők hangulatát. Igen azt a hangulatot és életérzést, amely talán megérthetőbbé teszi Ady és kortársai világát, hétköznapijait:

Ady Endre és az érkávási lelkész (anekdota)

Az 1800-as évek végén az érkávási lelkész Diószeghy Mór pap-költő volt. Az Ady-fiúk gyakran jártak át Érkávásra, mert az érmindszentiek postája oda érkezett s itt volt a jegyzői hivatal is. Ady 17 éves korában egymás után három ízben is volt itt legátus: karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor. Szülei nyugodtabbak voltak ilyenkor, mert tudták, hogy ott vigyáznak rá.

A húsvéti legáció idején a lelkészcsaláddal elment egy lakodalomba is, Sáfár István szilágypellei tanító vette el egy érkávási gazda, Odor Gábor leányát, Ágnest. Ady egy kicsit már akkor is ivott. Amikor a cigány elkezdte játszani: Már én többet, már én többet a nagy utcán végigmenni nem merek, mert rám fogják az irigyek, hogy szeretőt keresek, Ady táncolni kezdett – egyedül. A lelkész felszólította a családját, hogy készülődjenek, mert haza kell menni. Ha tovább maradunk - mondta – ezt a gyermeket nem tudjuk hazavinni.

Az érkávási gyülekezet kicsi volt, ott a legátusok keveset kaptak. Hogy mégis eredményesebb legyen a gyűjtés, a lelkész a szokástól eltérően, nem a harangozót adta mellé, hogy a módosabb családokat felkeressék, hanem a tanítót. Másnap aztán jöttek a szülei, akik a lelkésznel ebédeltek, megbeszélték az ünnepi eseményeket és Ady Endrét szépen hazavitték.

Egy alkalommal vallásos est volt az érkávási gyülekezetben. Diószeghy Adyt kérte meg, hogy szavaljon el egy verset. Ő vállalta, azzal a megjegyzéssel, hogy ezt a verset

soha senki többé nem fogja elmondani. A vers a falusiaknak szólt, köteteiben nem jelent meg, nyilván megsemmisítette.

Diószeghy különben nem nagyon értette Ady verseit. Mondogatta is neki:

- Bandi, én nem értem a verseidet. – Na – felelte erre ő egyszer – annyira nem vagy buta, hogy ezt meg ne értsd. És elmondta a Fölszállott a páva c. versét.

Ha Adynak az édesapjával nézeteltérése volt, keserőségeivel mindig az érkávási parókiára menekült át. Apja nem sokra értékelte fia versírásait. Jobban örült volna, ha fia bekerül Szilágy megye vezetői közé. Álmai netovábbja volt, hogy fia főszolgabíró legyen. A kávási lelkész próbálta csitíztatni, biztatni, hogy: - Édesapád kedvéért miért nem végzed el a jogot? Mire Ady egyszer így válaszolt: - Úgyse érne el célt velem, mert én a mezsgyén állok, se úr, se paraszt nem vagyok.

Hogy mennyire tudatában volt későbbi nagyságának, arra jellemző a következő eset. Volt az érkávási parókián egy nagy kerek asztal. A kertben állott. Ebbe bicskával belevéste: Ady Bandi. Utána így szólt: - Tegyétek el ezt az asztalt, mert ez sokat fog érni. Jót nevettek rajta, a lelkész pedig ezt mondta neki: - De jó, hogy nekünk monddod, ha másnak mondanád, azt hinnék, megzavarodtál.

1916-ban Ady Tasnádon állt sorkatonának. Egyszer csak a hajdú beállít az érkávási lelkész ott lakó lányához, Erzsébethez, hogy készítsen gyorsan ágyat, mert rosszul van Ady úr, és le akar feküdni. Később kiderült: nem is volt annyira rosszul. Felmentették. Lefeküdt az ágyba és Erzsébet megkérdezte, hogy nincs-e valamire szüksége. A ruhája egy széken lógott. Megkérte, hogy a zsebéből vegyen ki egy könyvet és adja oda neki. Ő kivette a zsebéből és odaadta: a Biblia volt. Ady megfogta és letette az éjjeliszekrényére és úgy aludt el.

Ady ezzel a bejegyzéssel dedikálta egyik kötetét Diószeghy Mórnak: „Móric bátyámnak, aki utamon elindított”.

Forrás: <http://ermellek.blogspot.hu/2015/03/ady-endre-es-az-erkavasi-lelkesz.html>

2. rész

Egy kis kitérő...

Az eddigiekből is talán egyértelműen kiviláglik, hogy mennyire izgalmas az a téma, amelyről most beszélünk. Térjünk most el egy pillanatra „mifelénk” is.

Gyerekfejjel, a mai modern kütyü-világ utópiáját még távolról sem érezve, néha napján ott ültem Jóapámmal a 60-as években Budapesten, a Villányi úton kis konyhánk szűkösségében - és ő mondta a szót, én meg jobbra hallgattam. Édesanyám éppen hogy csak odafért valahogy, vagy bent volt a másik szobában és tévézett.

És Apám mesélt...

Első körben természetesen a világháborús élményei jöttek elő - ezek nagy részét nem először hallottam immár. Hogy túlélte az orosz frontot, isteni szerencsének tulajdonította, mert a halál nem volt se kényes, se válogatós, se elnéző, se irgalmas.

De ő túlélte, ami egyfajta istenhitet generált benne, nem mintha ne lettek volna valószínűségi élményei - neki, aki büszkén vallotta magát „nyakas kálvinistának”, hiszen debreceniként csakis református lehetett. Mert ott, és tovább, az elveszített, elszakított Szilágyságban „minden” magyar református volt, és a gyökerek 1916-ban, amikor az első világháború közepén a civis városban megszületett, akkoriban teljesen akadálytalanul nyúltak át a Partiumba, az Érmellékre, Érkávásra...

Még élt Érkáváson (1935-ig) az a Kávássy Sándor, aki sokszor megrendezte a híres érkávási bálakat. (Ezekről volt már szó az előzőekben.) És életben volt az Ady-család minden tagja is, noha a történelem viharai, beleértve a kulturálisakat is, bizony már mindent nagyon szétziláltak. Országot, társadalmat, gazdaságot, életérzést, jövőbe vetett hitet, hitet.

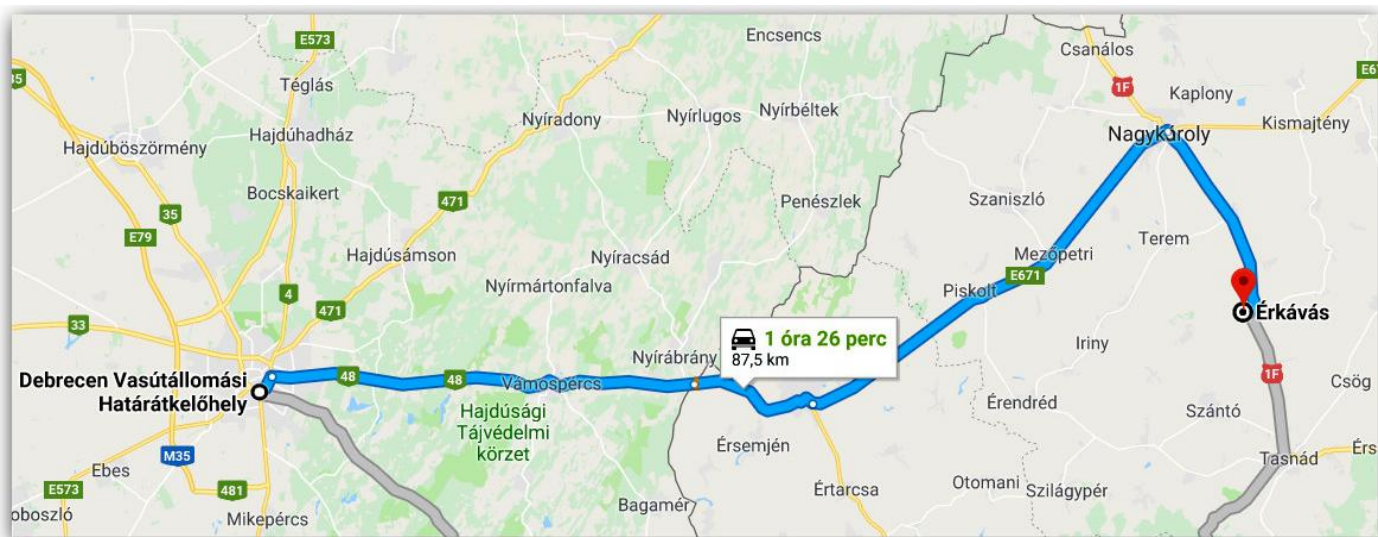
Még az Osztrák-Magyar Monarchiában éltünk, annak minden előnyével és hátrányával együtt. Belerángatván az első világháborúba, próbált az ország valahogy talpon maradni. Rengeteg politikai és emberi hiba miatt a helyzetünk kezdett kilátástalanná válni. Persze a hibás döntéseket az európai uralkodók külön-külön és együtt hozták meg, a nép, a nemzet meg, mint már globálisan nézve több ezer éve, rettenetes áldozatokat volt kénytelen meghozni - királyokért, császárokért, fejedelmekért, AZAZ: „Istenért és a Hazáért!”

Mindig ugyanaz a történet...

Apám, az Osztrák-Magyar Monarchia állampolgára, beleszületvén Debrecenben az I. világháború közepébe (I. Ferenc József halála és az utolsó Habsburg király, IV. Károly megkoronázásának évében) és közel 3 évig Ady Endre kortársaként, azzal kellett szembesülnie, hogy 6 éves korában elveszítette az édesanyját, nemes Petneházy Erzsébetet, épp akkor, amikor ő és 2 éves kishúga Irénke, meg 4 éves öccse Jenő, a legegységfontosabb személyre lett volna szükségük - az ÉDESANYJUKRA!

Édesapjuk, Miklós lába alatt kicsúszott a talaj. Egy anyát, egy gondoskodó feleséget elveszíteni, a világ minden családjában több mint tragédia!

1923-at írunk, Trianon elvégezte munkáját, és gyakorlatilag lezárult az út az ősi fészkek felé is, autóval mindössze 87,5 kilométerre lévő Érkávásra (Cauas!). Papíron még voltak földterületek a birtokunkban, de ezek többé hasznot nem hajthattak. Mi több, a történelmi, társadalmi és gazdasági trauma következményeként, immár a túlélésért kellett küzdeni nagyon sok családnak, a mienknek is.

Tehát a mi, anya nélküli családunknak is. A kb. 200 Pengő fixszel már nem lehetett viccelődni, azzal a nyugdíjjal, amelyet az apa kapott, mint volt vasúti tisztviselő. (Egyébként úgy látszik, hogy az idősebb Miklósnak, aki 1876-ban, tehát egy évvel Ady Endre előtt született, nem sok kedve lehetett a földhöz, ill. azzal gazdálkodni. Inkább ment a „Városba”, Debrecenbe vasutasnak. Ez akkor egy kényelmes és megbecsült állami, nyugdíjas-állás volt, ami még tekintéllyel is járt, hiszen „kinevezték” az emberek, nem csupán csak alkalmazták.)

Ezért aztán az apa sorra adogatta el a földeket. Önmagában ez természetesen nem ördögtől való. A probléma ott vált súlyosabbá, amikor az öreg Miklós szenvedélyesen elkezdett kártyázni és ezek a partik nem egyszer késő éjjelig eltartottak. Mi több, a „szokásnak” megfelelően, nem babra ment a játék, hanem bizony nem keveseknek egész vagyonuk úszott el ezen a szenvedélyen.

Igen, az öreg Miklós is így vesztett el állítólag néhány hold érkávási földcskét. Azért persze nyert is, nyilván nem keveset, de ilyenkor meghívta az egész kaszinót (Jóapám elmondása alapján), és úszott el így jóformán minden. Lehet természetesen nagyon felháborodni ezen, sőt megbotránkozni, mint ahogyan nem kevesen a családból tették is, de én mégis úgy gondolom, hogy ABBAN a helyzetben, amiben ő volt, ez EGY túlélési válasz lehetett, ami talán a mai XXI. századi felfogásunk szerint, nem találatott túl szerencsésnek, sőt, felelőtlennek is lehetne titulálni.

Én ezt nem teszem. Könnyű pálcát törni mások felett, de jaj annak, aki felett más korszakban, más körülmények között, más bűnökért töri majd a pálcát!

Inni, azonban nem ivott. Pontosabban: nem volt iszákos. És „nőügyei” sem voltak. Azért ez is már valami, nem?

Az egész vonalon a leépülés következett, rettenetesen nehéz, alig elviselhető időszak. A két fiú (még 1923-ról beszélünk), ekkor 7 és 5 évesek. A kicsi leányka azonnal a rokonokhoz Pestre, a Wekerle-telepre kerül, a vadonatúj, modern lakóparkba, ahol főleg köztisztviselők kapták a lakásokat, mint a tanár Mátéfi János, aki Kávássy-lányt véve feleségül (Kornélia, „Nelli néni”), 12 gyermekükkel éltek ott. Még egy szájjal többnek enni adni természetesen nem számított!

A fiúknak pedig egy nevelőnő jutott, a Sári néni, aki egykor Budapesten színházi öltöztetőnő volt. Jóapám szerint ő egy igen jólelkű, de a gyerekekhez nem nagyon értő néni volt, aki a Kávássy-fiúk neveléséhez nem túl sokat tudott hozzájárulni. Mert azok rettenetesen rosszak voltak. Körülbelül úgy, mint az anyátlan fiúk... Jóapám elmondása alapján, az édesanyjuk igen szigorú volt, ami a legnagyobb fiúnak bizony kellett is. Amikor apjuk esténként hazajött, nem egyszer találta, főleg Miklóst a sarokban térdelpelni, akit aztán az alapvetően szelíd és békülékeny apa mentett meg a további büntetéstől.

Kettő jólelkű és szelíd ember nem volt alkalmas két, a legbelsőbb énjükben megsebzett fiatal fiú neveléséhez. Elkanászkodtak. Ez időben az öreg Miklós még dolgozott ezért csak a nap végén hallhatta Sári néni siralmait, aki nem egyszer be is akarta dobni a törülközőt. Ki is kaptak a fiúk, de bizony nem egyformán. A kis Miklós volt az elsőszülött, tehát a felelőssége nagyobb volt, mint a két évvel fiatalabb Jencinek. Meg különben is: míg Miklós végvári vitéz módjára állta az ütések és nem szaladt el, az öcsike bizony elinalt (természetesen!!!) a büntetés elől.

Az iskola is katasztrófa volt. Noha intelligensnek tartották a gyerekeket a tanárok (mint a későbbi életpályájuk bizonyította), de a magatartásuk és szorgalmuk...hát az bizony csapnivaló volt. Hiányzott az otthoni háttér, gondolom én, sőt most már tudom. A gyermeklélek ösztönösen reagál, és semmiféleképpen sem logikusan. Mert a gyermek nem „logika”, hanem egy teljesen spontán érző és cselekvő csodálatos lény, aki-nek SZERETŐ és főleg lelkiileg gondoskodó emberekre lenne (és van!) szüksége: az édes szüleire!

Modern világunkban sokat hallunk az érzelmi intelligenciáról. Amikor valaki megtanulja a szociális és empatikus viselkedést, mégpedig a felnőttek, elsősorban a szülők példáján keresztül. Noha nem minden példa ragadós, illetve a gyerekektől utánozandónak és vonzónak tartott, de az biztos, hogy *valami* nyoma csak marad a gyermeki lélekben a tudatosan átadott értékeknek...

Mivel a fiúk igen kemény világban nőttek és cseperedtek, bizony nem a fentebb említett nevelési irány volt a döntő momentum az életükben. Persze nem szívtelenségre, vagy kegyetlen viselkedésre gondolok, hanem inkább a bizalmatlanságra és elővigyázatosságra másokkal szemben...

A fiúk rossz tanulók voltak és nem ijedtek meg senkitől - testnevelésből 1-es jegyet hoztak (akkor még az 1-es volt a legjobb jegy), a többi meg ilyen-olyan: ha tehetségük és kedvük volt hozzá, könnyen kapták a jó jegyet, ha nem, akkor meg automatikusan hozták a rosszat. (Én máig sem értem, miként lehet valaki MINDENBŐL kitűnő! Polihisztor zsenik, vagy bármire kaphatóak, akiknek csak és kizárólag a TELJESÍTMÉNY számít?! Nyilván NEM minden kitűnő tanuló ilyen!)

Iskolaváltások sorozata mindkét fiúnál. Míg a kis Miklós inkább vagánykodik, a Jenci, a bukásra álló nebuló, egy iskolaváltást követően kinyílik, és az iskola egyik legjobbjává lesz. Megint egy univerzális példa arra, hogy miként emel, vagy taszít le egy-egy rossz, ill. jó tanár, miközben az iskolarendszer általában csődöt mond a porosz-osztrák bürokratamódszereivel. Magolásra és engedelmisségre tanít általában, jó ALATTVALÓKAT akar kitermelni a rendszer(ek) számára, szemellenzős lojálisakat, akik állandóan szolgálnak - császárnak és királynak...

Az egyik ilyen alkalommal, amikor már megint iskolát kellett váltani, az öreg Miklós felkereste Ady Lajost, aki akkor már (1919 februárjától 1935-ig) debreceni tankerületi főigazgató volt, hogy a gyermekei érdekében szóljon már egy-két szót az illetékeseknél.

Jóapám elmondása szerint Lajos csak annyit mondott, hogy nem tud mit tenni a fiúk érdekében, ami elég nagy sértődöttséget, sőt haragot váltott ki mindkét Miklósból. Nincs módomban utánanézni, hogy Lajos vajon miért cselekedett így. Nincs hatalmamban megtudni, hogy nem akart, vagy tényleg nem tudott mit tenni a földijük kérésével, annak a családnak 2 gyermekéért, akiknek rokonainál Zilahon mind Endre, mind ő kószós diákok voltak egy ideig...

Lám, nem csak a Nagy Történelemnek vannak még mindig kisebb-nagyobb titkai...!

IV. a) osztály.

Osztályfő: Péter Zoltán.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Vallás	Magyar	Latin	Német	Történelem	Földrajz	Természettud.	Menyiség	Itajz	Testgyakorlás	Ének	Gyorsírás	Magaviselet
5	Agárdi Lajos Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	1	3	2
	Asztalos Sándor ism.	k	i	l	e	p	e	t	t					
	Arva László ism.	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2	4	4	2
	Bagoly Lajos ism.	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2
	Balkó Pál.	2	3	3	3	2	2	2	2	1	2	1	2	1
	Balogh György ág. ev.	3	1	4	4	4	3	3	3	2	2	2	2	2
	Berényi Péter Pál.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	1	2	2	2
	Egyed Miklós unit.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
10	Forgó Mihály	1	2	2	2	2	3	3	3	1	3	1	2	1
	Gál József	1	2	3	3	2	1	3	2	1	2	1	1	1
	Hegedűs Béla ism.	k	i	l	e	p	e	t	t					
	Heim János	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	2	1	1
	Hrabéczy László	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2
	Jánosi Sándor	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3	4	3	2
15	Kapros Béla ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	4	2
	Kardos György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kávásy Jenő ism.	k	i	l	e	p	e	t	t					
	Kávásy Miklós ism.	k	i	l	e	p	e	t	t					
20	Kolonics Zoltán	2	3	3	3	3	2	1	1	2	1	3	1	1
	Kónya Lajos	1	2	3	3	2	2	2	1	3	1	1	2	2
	Kövy Tibor	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2
	Lovas Jenő	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	1	1	2
	Marozsán György	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2
	Medvezky István ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25	Nagy Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Nagy János	1	2	1	1	2	2	2	1	3	2	1	1	1
	Nyikos Zsigmond	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
	Ódor Pál	2	2	2	2	2	3	2	3	1	1	2	2	2
	Sandra József	k	i	l	e	p	e	t	t					

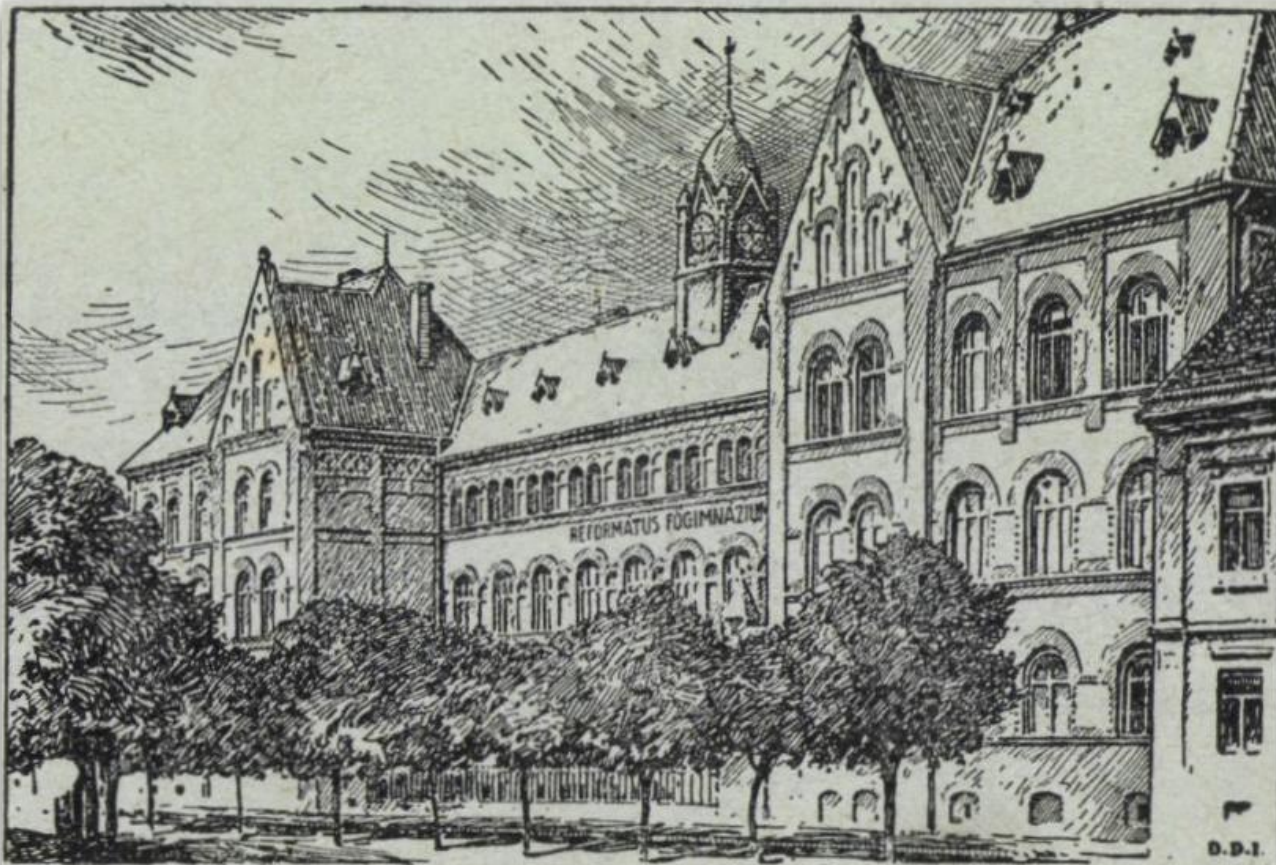
Debreceni Református Főgimnázium - 1932

VI. osztály.

Osztályfő: Bencze László.

A tanuló neve	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Földrajz	Természettud.	Menyiség	Rajz	Torna	Heber nyelv
Adler László	2	2	2	3	2	2	1	2	2	3	1	2	2
Aszódi György	1	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2	3
Bánó Tibor	2	3	2	2	1	2	1	2	2	3	1	2	3
Berkovits László	2	2	3	4	3	3	2	3	2	3	2	2	2
5 Bleyer Lajos	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1	2
Eisenberger Zoltán	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4
Finkelstern György	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	3
Fried László ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3
Fülep László	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
10 Glück Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Glückmann Andor	1	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3
Gróf Sándor	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Groszmann Gábor	1	2	2	3	3	3	1	2	2	2	2	2	3
Grünfeld György	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4
15 Hernády Károly r. k.	2	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	-
Horovitz László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Kaufmann Endre	3	1	1	1	2	1	1	1	1	2	3	2	2
Kávásy Jenő ref.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	-
Keiner Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 Klein Márton	2	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	2	3
Kovács Mátyás	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	2	2
Kulesár László	2	3	3	3	4	2	2	2	2	1	2	2	3
Leichtmann Ervin	1	2	2	3	2	1	1	1	1	3	3	3	3
Lipsitz Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25 Mittelmann Andor	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2
Mohr István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2
Morgenstern György	1	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1
Muszbeck Zoltán rk. ism.	3	2	3	3	3	3	2	2	3	3	1	1	-
Pável Endre	3	3	3	2	3	2	2	3	2	4	3	1	3
30 Roth István	2	3	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3
Stein Gusztáv	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	1
Silber József	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2	2	2	1
Turai István	2	2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	1	2
Ungár Sándor	1	3	2	2	3	3	2	3	2	3	3	3	2
35 Vajda Gábor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vámos György	1	2	1	3	2	2	1	2	2	3	1	2	2
Várnay Ernő rk. ism.	2	2	2	3	1	3	3	3	3	3	3	1	-

Debreceni Zsidó Reálgyimnázium - 1937

Debreceni Református Főgimnázium - 1930

Ezen kis kitérő után térjünk vissza Ady Endréhez, az élőhöz.

Mint láttuk, a Partiumban, a „se nem Erdély, se nem Magyarországon” is folyt az élet, főleg Európa aranykorszakában (hadd nevezzem így) történt igen sok dolog, elsősorban kulturális téren. Építkezések kezdődtek itt is a Kiegyezés után, és épültek a szebbnél-szebb épületek, paloták, nemesi kúriák, vagy akár templomok is. A technikai haladás sem állt meg az Alpoknál, és átlépve a Tiszát meg a Szamost, érte el az Ér partokat és haladt tovább a Kárpátokig. Béke volt Európában és a pénzt immár nem a háborúkra és azoknak előkészületeire áldozták fel az uralkodók és a tehetősebbek elsősorban, hanem presztízisprojektek valósultak meg hihetetlen számban (a „presztízisprojekt” kifejezést itt pozitív értelemben használom). Budapest is ekkor kezdett azzá válni, ami még ma is az: egy fantasztikus világváros, hihetetlen atmoszférával, hangulattal és lehetőségekkel.

Ady, mint a Monarchia állampolgára, beleszületett ebbe a hangulatba. Amikor a Magyar Királyság 1896-ban az ezeréves fennállását ünnepelte, ő még csak 19 éves volt. Egy, a gimnáziumot éppen elvégző fiatalember, de már olyan útra lépve, amely rövid élete végéig elvezette őt.

Ebben az időben a legközelebbi postahivatal az Érmindszenttel szomszédos Érkávászon volt, kb. 5 kilométerre Adyék lakhelyétől. Ide kellett a nem kevés postát az Adytanyáról elkocsiztatni, ami logisztikailag sem lehetett egyszerű, főleg olyan időszakban, amikor a környék a sok csapadéktól bizony alig volt járható. Hogy helyileg hol volt a posta Érkávászon, nem tudom. Azt viszont igen, hogy valamikor a II. világháború után a volt Kávássy-kúria déli szárnyában működött, ill. működik még ma is!

Részlet Ady egyik leveléből a postahivatalt illetően:

„Édes Illim!

Ady Endre Érmindszent, u. p. Érkávás (Szilágy m.) - Ez az én címem holnaptól kezdve 2-3 hétig. Akkor közlöm hollétemet.

(Varga Ilonának [Debrecen, 1899. dec. 5-6.])

Egy kis adalék az akkori vidéki postahivatalok „állapotáról”:

„Kedves jó Bertuska,

...Délután Érkávásra kellett mennem, s most jöttem haza. Érkávászon meg is írtam már Magához egy rövid levelet, de jeles postánk zárva volt, s így tervem, hogy már holnap reggelre levéllel lepjem meg Magát, nem sikerült.”

(Brüll Bertának [Érmindszent, 1903. dec. 27.])

Később a posta átkerült Érszentkirályra és attól fogva már Ady a leveleit erre a postahivatalra hordta-hordatta ki, ill. kapta meg sokszor igencsak várva-várt leveleit.

„Kedves, jó Bertuska,

sokat betegeskedtem, ezer bajom volt, nem írhattam neked. Most is csak azért írok, hogy bejelentsem: ma este utazom Érmindszentre. Párisba írtam kétszer is, de egy szó válasz nem jött. Légy olyan jó, írd nekem Érmindszentre (u. p. Érszentkirály), ha van valami írni valód.”

(Brüll Bertának [Budapest, 1908. febr. 4.])

„Kedves Doktor úr,

Ernőnek hiába írtam egy kis pénzért, s önhöz fordulok. Nagyon koldus vagyok, címem Érmindszent, up. Érszentkirály Szilágy vm. Könyörüljön rajtam, ha a könyörület lehetséges.

Igaz tisztelője és híve Ady Endre”

(Fenyő Miksának [Érmindszent, 1908. márc. 3.])

„Csinszkám,

kedves, kicsim, szép rosszam, tegnap ... már a postánkat lekéstem, a Nyugat verseit s Tabéry Géza-Bélád kritikáját írtam, persze, a legutolsó percekben. Gyors küldöncöt szaladtattám az érszentkirályi postára. Számodra már csak táviratot küldhettem, de vasárnap lévén nem vették föl, s gondolom, ma reggel ért el hozzád. ...”

(Boncza Bertának [Érmindszent, 1914. jún. 15.])

„Édes Csinszkásom, egyetlenem, Enyém,

iszonyú utam volt az érszentkirályi posta jóvoltából, mely táviratomat hat órát késlette, még most is betegek vagyok ennek a pokoli éjszakai útnak, áthültem. Itthon nagy az aggodalom, s én vacogva úgy sejttem, komoly ok van rá. Meglátjuk, mi történik, s mit kell tennünk. Halálosan izgat, hogy ide a posta is rendetlenül jár, késve tudja meg az ember a megtudható keveset is.”

(Boncza Bertának [Érmindszent, 1914. szept. 30.])

„Egyetlen, rossz kicsi Csinszkám,

no ez is szép út volt Csucsától Érmindszentig. Kezdődött Váradon egynapi késéssel Püspökladányban 5 órai késés, persze semmi alvás. Nagykárolyban voltam majdnem délben, s onnan fiákeren haza. Rögtön küldtem át táviratot Érszentkirályra neked. ... Levelet nem tudtam írni, evvel is sietnem kell, hogy nyomorult postánkat Érszentkirályon beérjük vele. ...”

(Boncza Bertának [Érmindszent, 1914. nov. 15.])

Ezért aztán csak átutazóban fordult meg Érkáváson, noha művészbarátja, a festő Papp Aurél* (Aurel Pop), aki 2 évvel volt fiatalabb nála, érkávási illetőségűként, alkalmat adhatott Adynak a szomszéd faluba el-ellátogatni, ha az éppen hazalátogatott, mert akárcsak Ady, ő is járta a fél világot, pl. tanulmányutakat tett, művésztelepet létesített; nem is beszélve ugye giczei Diószeghy Mórról, akit már fentebb megemlítettünk egy kis történet kapcsán.

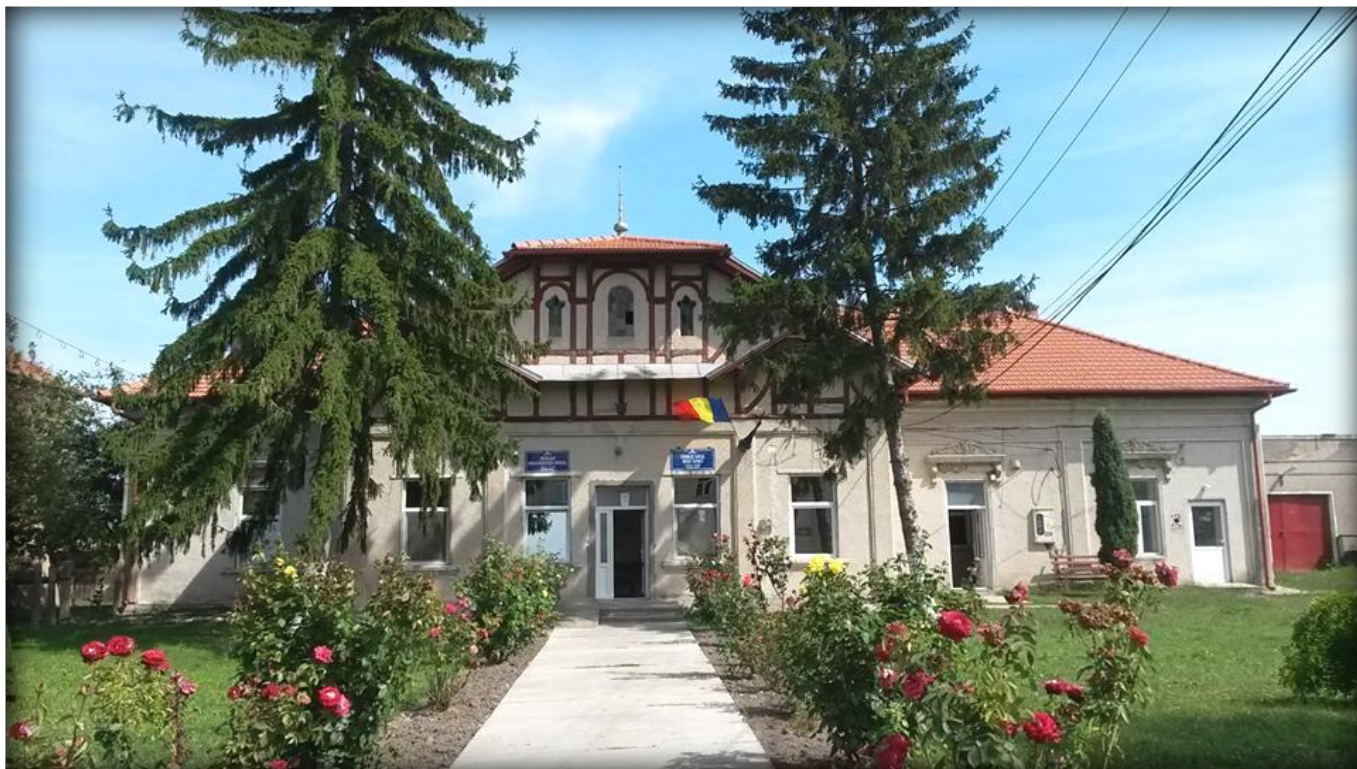
**Papp Aurél ([Aurel Popp] Érkávás, 1879. augusztus 1. – Szatmárnémeti, 1960. augusztus 8.)*

A jobb oldalon látható ablak mögötti részből lett a posta. (Korabeli képeslap)

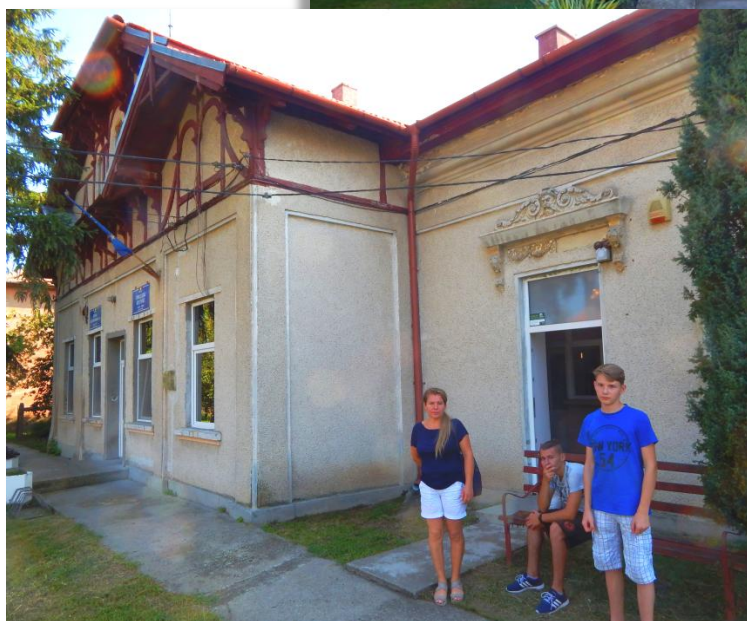
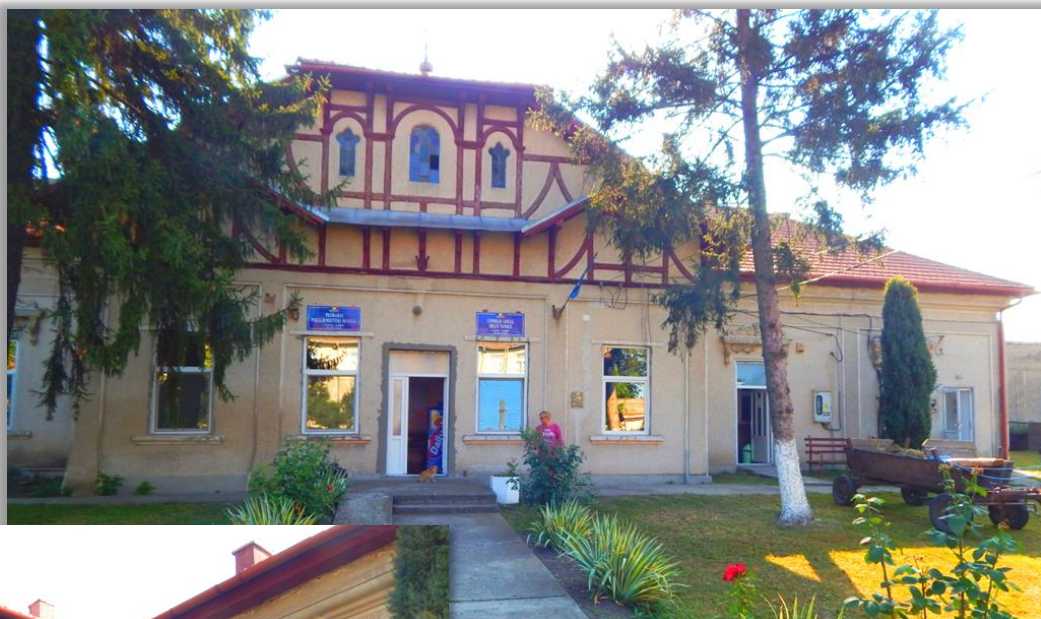

1997-ben.
(feleségem Éva és édesapám)

A (volt) Kávássy-kúria 2013-as kinézete (unokahúgom, Baktiné Török Kornélia felvétele)

Az udvarház
2018. augusztusi
állapota.

(Feleségem Éva, középső fiam Gergely, legkisebb fiam Levente. A képről hiányzik az elsőszülöttünk, Kristóf)
2018. augusztus

Most jött el tehát az idő, hogy másfajta képek beszéljenek még egy keveset; fényképek, amelyeket a hely hangulatától indítva készítettem, hagyva magam attól inspirálni, még a 2000-es évek elején. Az érminszeri Ady-kúriában és környékén készültek a felvételek. Mi voltunk akkor ott egyedüli látogatókként – éppen ezért felbecsülhetetlenül egyedi, sőt intim pillanatokat átélve...

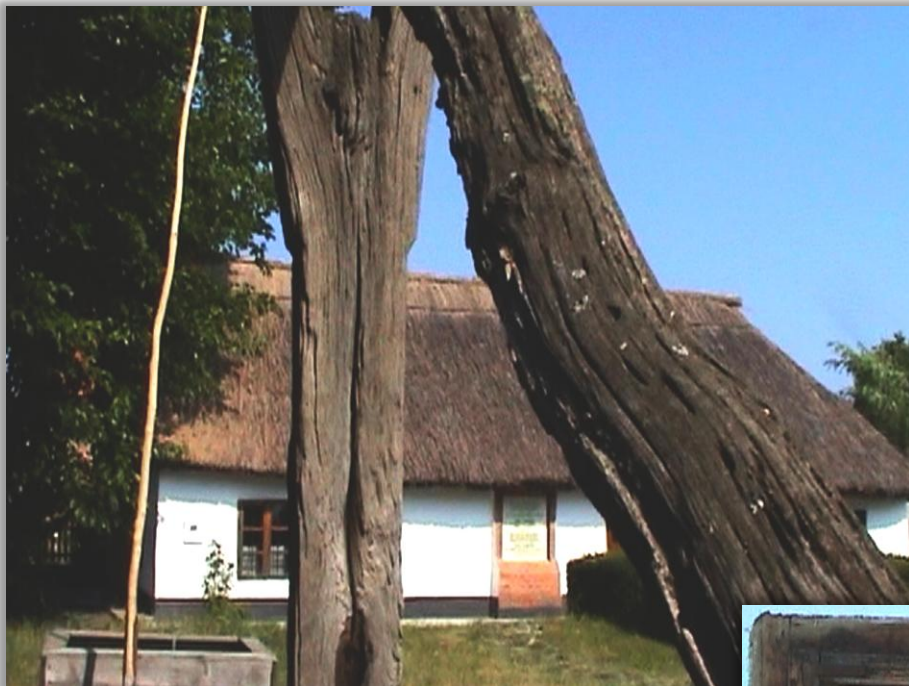
A veranda – innen nyílnak a szobák

A veranda ablakán keresztül fényképezve

Kintről be, vagy bentől ki?

Érmindszent -
Az Ady-család régi háza,
Ady Endre születési helye

Ady Ilonka – élt 7 hónapot...

Ady utolsó lakóhelye –

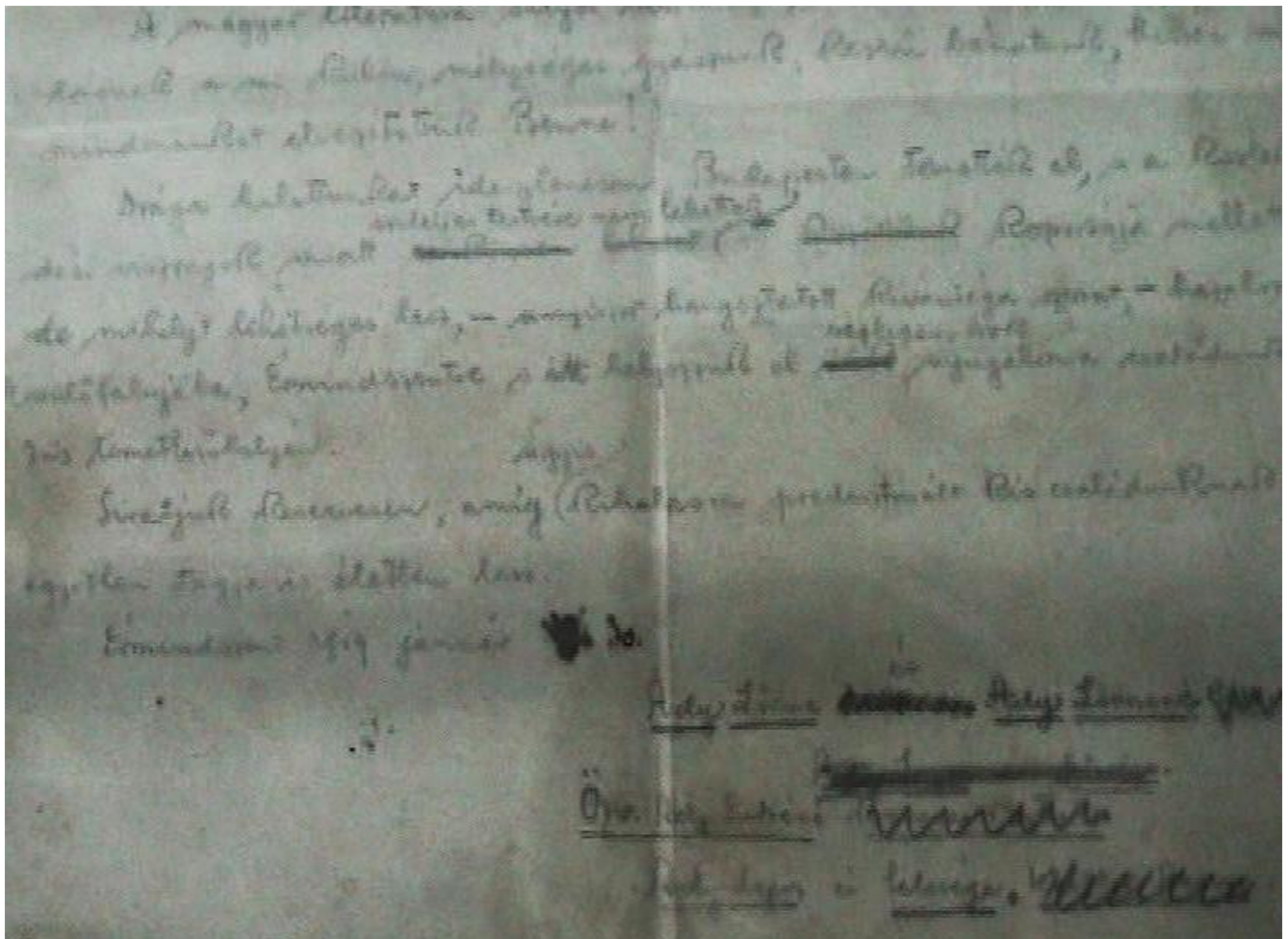
1053 Budapest,
Veres Pálné u. 4-6.

(+36-06-1-337-8563)

Ady és Csinszka lakásából 1977-ben múzeum lett. Három szobában mutatják meg azt a miliőt, amely Ady életében fogadta a látogatókat.

Eső idején akár ez a látvány is fogadhatta a lakásból kilépőt.

Ady Lőrincné által megfogalmazott szöveg a gyászjelentéshez...

3. rész

A végén csattan...

Most jött el ezen kis írás legfőbb és talán legmeggrázóbb része. Mert van nekem egy ötlesterű elképzelésem, amely már évek óta foglakoztat.

Vagy még drámaibban fogalmazva, ez az egész írás azért született, hogy megalapozzam és leírhassem a most következőket:

A gondolat akkor kezdett motoszkálni bennem, amikor a kezembe került Kolozsváron, még az 1990-es években egy (távoli) rokonom által megmutatva, ott azt lefényképezve, otthon kinyomtatva, és alaposabban átolvasva Ady Endre **gyászjelentése**, és abban megfogalmazott EGYÉRTELMŰ akarat:

**Ady Endrének, édesanyjának, és családjának
kifejezett akarata az, hogy az
ÉRMINDSZENTI TEMETŐBEN
akarnak majd együtt,
EGY KÖZÖS SÍRHELYEN a feltámadásig megnyugvást találni!**

Akkor ugye az időjárási viszonyok adtak okot arra, hogy ne történhessék meg a család, és Ady Endre akarata. Igen, hideg, teles január-február volt. Csakhogy azóta eltelt 100 év (!), és még most sem teljesült be a gyászjelentésben világosan lefektetett kívánság. Igen, igen, 1919-ben még nem tudhatta senki, hogy mit hoz a következő 1-20-70 év. SENKI!

De a gyászjelentés soraiban megnyilvánuló akaratot sem hívta vissza senki, sem az 1929-ben meghalt Ady Lőrinc, sem az 1938-ban elhunyt Pásztor Mária, de még csak az 1940-ben, mag és utód nélkül távozó Lajos sem!

Hogy 1929-ben, ill. 1938-ban ez nem történhetett meg, tökéletesen érthető – a politikai helyzet ezt teljesen lehetetlenné tette, viszont 1940-től 1944-ig lehetett volna alkalmat találni arra, hogy végre beteljesülhessen a nem leplezett vágy.

Tehát nem marad más hátra, minthogy Ady Endre halálának 100. évfordulóján végre teljesítsék az általuk nagyon tisztelt költő akaratát!

Na, de kik, s hogyan?

Tudom, a politika nagy úr, és még sok minden/mindenki más is beleszól mindig mindenbe, akkor is, ha semmi köze hozzá.

De én itt nem akarok politizálni - ez nem az én asztalom. Azt is tudom, hogy egy halottnak teljesen mindegy, hogy hol nyugszik, (mert ezt mondja a Szentírás). Itt arról van szó, hogy *miért* nem teljesítik Adyék akaratát, miközben mindegyik államrendszer magának sajátította ki Ady eszmevilágát, abban sütkérezve, önmagát legitimizálva?

„Ady 1919. január 27-én bekövetkezett halála után a kormány 'a nemzet halottjának' nyilvánította a költőt, és elhatározta, hogy temetéséről az állam gondoskodik. A gyászszertartást a kormány megbízásából a Vörösmarty Akadémia rendezte.”

(Forrás: jozsefvarosanno.ucoz.com/index/ady_endre_temetese/0-124)

Trianon, persze, mindent a lehető legrosszabb módon alakított a Kárpát-medence vonatkozásában. A győztesek úgy rendezték az ügyeket, ahogyan ők akarták (vae victis!), és előkerültek a vélt, vagy valós történelmi, nemzeti fájdalmak az új határok kijelölése kapcsán. Ezt nem akarom most részletezni. De Szilágy vármegye is román lett, így Ady Endre szülőfaluja és persze annak környéke is (Érkávást is beleértve természetesen). Hogy is lehetett volna Érmindszentre szállítani a Kerepesi úton eltemetetteket? De talán 1940-ben, Ady Lajos elhunytával meg lehetett volna tenni a régi akaratot? Hiszen akkor visszatért a Partium is! De nem. Nem találtam nyomát annak, hogy egyáltalán a háborús viszonyok miatt valakinek az eszébe jutott volna a gondolat...

És 1990-ben? És 2004-ben?

És most???

Vagy még mindig az a politikai és szellemi elit van hatalmon, amely már 100 éve minden kérdésben döntési helyzetben van, és más nem is nagyon érdekli, mint a külsőségek ősi rendszereinek megfelelni?

Koszorúzások, megemlékezések, méltatások és magamutogatások kavalkádjában a halott költő fényében sütkérezni? És éppen ott, ahol nem igazán szeretett még életében sem lenni? A (számomra) csodálatos Budapesten?

Az Ady-családnak nem jár sírhely „Ady Endrén”?

Pedig a temető jó dzsumbujosan ugyan, de meg van még. Ady Lőrinc és Ilonka sírja is kilátszik a méteres fűből.

Igen, *még* meg van! De vajon meddig??? Mert a szomszédos Érkávás magyar temetője évek óta egyre csak zsugorodik. A régi, a rokonok által sem (kihaltak, messzire elvándoroltak) gondozott sírok eltűntek, mert felszámolták, beszántották, megszüntették őket. 2018 augusztusában tapasztaltam ezeket, keresvén néhány olyan Kávás(s) sírhelyet, amelyeket néhány évvel ezelőtt lefényképeztem. Már nem voltak meg!

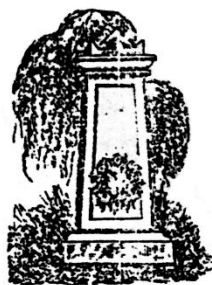
Félő, hogy az érmindszenti („ady endrei”???) temetőre is ez az elbánás vár. Most még ideig-óráig az Ady Endre iránti tisztelet ezt meggátolhatja, de ki lát a jövőbe?

Éppen ezért kellene az Ady-család immár 100 éve elfeledett akaratának végre és véglegesen eleget tenni!

Minden éremnek két oldala van...

A. B. F. R. A.

Szivetszággató, mélységes fájdalommal tudatjuk minden jó emberünkkel, hogy kicsiny családnk büszkesége, fejünknek ékes koronája, a mi drága jó fiunk,

ADY ENDRE

a Vörösmarty Akadémia elnöke

élete 41. évében, f. évi január 27-én hosszas szenvedés után csöndesen elhunyt.

Hazájának s annyi költeményében sírva ostromozott nemzetének tragikus sorsa ~~szörülte~~ testi és lelki crejét: keserű szívvel, tört reményekkel távozott el tőlünk s itt hagyott bennünket a sötét kétségbeesésben.

A magyar ~~Értelmére~~ súlyos vesztesége mellett oh, ne tűnjék fel hivalkodásnak a mi külön, mélységes gyászunk, keserű bánatunk. hiszen mi mindenünket elvesztettük Benne

Drága halottunkat ideiglenesen Budapesten temették el, s a közlekedési viszonyok miatt szülei és testvére nem lehettek ott koporsója mellett, de mihelyt lehetséges lesz, — annyszor hangoztatott kívánsága szerint, — hazahozzuk Őt szülőfalujába, Érmindszentre s itt helyezzük el végleges, örök nyugalomra családnk közös temetkezőhelyén.

Siratjuk keservesen, amíg úgyis kihalásra predesztinált kis családnknak csak egyetlen tagja is életben lesz.

Érmindszent, 1919. január 30.

Ady Lőrinc és Ady Lőrincné

Özv. Ady Endréné

Ady Lajos és felesége.

Róth, Nagykároly.

Jó lenne tehát, ha 100 évvel később mégiscsak beteljesülhetne Adyék akarata, kívánsága, reménysége.

Jó lenne, ha a politika végre az embert nézné, és nem az ideológiát, az eszmét.

Jó lenne, ha Ady Endre halálának 100. évfordulóján, 2019-ben, ő és a szerettei végre abban a földben nyugodhatnának, ahonnan vétettek...

Talán ott, Ady Lőrinc és Ady Ilonka mellett lenne a méltó helyük...

Nem kell semmilyen pap, politikus a sírok mellé, mert Ady mindenfajta ideológia fölött áll. Egyszerűen vissza kell adni őket a földjüknek, néma főhajtással.

Ceremónia és prominensek fellengzős beszédei nélkül, csendben, emlékezve, reménykedve a feltámadásban (A.B.F.R.A.)...

Igen, várva visszajövetelüket. Mert LESZ feltámadása mind igaznak, mind igaztalanoknak. Mert „a bűn zsoldja a halál”, és ők ezt az árat már megfizették.

Mert „Ne csodálkozzatok...”, amikor visszajönnek a halottak, *feltámadnak*, mint ahogy ezt a keresztény hit biztosítja nekünk.

És aki nem hisz ebben?

Szólasszabadság van, tehát az a valaki jöjjön, tartson beszédet, emelje félisteni rangra a költőt, emelje olyan magasra, hogy már nem lesz az ember maga látható. Tegye! Legyen a híradók sztárja a szónok, a „visszaemlékező”, a „szakértő”, aki mindenki számára el- és megmagyarázza Adyt.

És legyen ott feltétlenül mindenki, aki úgy gondolja, hogy Ady Endre valami nagy-szerűt adott ennek az oly' furcsa és exotikus, messziről jött nemzetnek.

Sok dologban nem járt elő jó példával Ady Endre. Természetesen. De nem is azt kell követni. Pontosabban: NEM LEHET és nem is kell megpróbálni őt követni.

Epigonokkal van tele ez a világ, és ez a sok hamis „zseni” elárasztja a föld színét a nihilizmus minden szennyével. Ők az imádók, meg a gyűlölők, azok, akik mennybe emelnek és elátkoznak.

Ez nem kell.

Egyelőre vissza kell őket adni az érmindszenti földnek, hogy végre ott nyugodhassanak, ahova a sírkertjüket, apa és fia, már jóval korábban kimérték...

Mondjuk **2019. november 22-én** pénteken, ha esik, ha fúj; hó talán még nem fog esni, és nem lesz zord téli idő sem, mint 1919 januárjában a budapesti temetésen. De az időjárás sem lesz érdekes, mert nem az időjárás a fontos. Igazából maga az időpont sem, hanem a *szándék*, hogy Adyék akarata teljesüljön végre.

Lesz-e ebből valami? Nem tudhatom. Ezen kis írást azonban el szeretném juttatni azokhoz, akik talán meg tudnak mozgatni valamit ezügyben.

És ha nem történik semmi?

Sok hang, sokkal fontosabb ügyekben elhangzott már a világtörténelemben, és túl sokszor nem történt semmi, bárki mondta is azt.

A lényeg azonban mindig az, hogy HALLASSA valaki a hangját, ha van miért! (És, hogy soha senki többé Érmindszent helyett Érdmindszentet emlegessen!)

És most végre befejezem.

Végül közlöm az eredeti gyászjelentés valamivel könnyebben olvasható leiratát – tanulság, megfontolás és elgondolkodás végett...

A gyászjelentés:

„**A.B.F.R.A.**

Szivetszággató, mélységes fájdalommal tudatjuk Minden jó emberünkkel, hogy kicsiny családunk büszkesége, fejünknek ékes koronája, a mi drága jó fiánk,

ADY ENDRE

a Vörösmarty Akadémia elnöke

élete 41. évében, f. évi január 27-én hosszas szenvedés után csöndesen elhunyt.

Hazájának s annyi költeményében sírva ostorozott nemzetének tragikus sorsa felőrölte testi és lelki erejét: keserű szívvel, tört reményekkel távozott el tőlünk s itt hagyott bennünket a sötét kétségbeesésben.

A magyar irodalom súlyos vesztesége mellett oh, ne tűnjék fel hivatkozásnak a mi külön, mélységes gyászunk, keserű bánatunk, hiszen mi mindenünket elveszítettük Benne.

Drága halottunkat ideiglenesen Budapesten temették el, s a közlekedési viszonyok miatt szülei és testvére nem lehettek ott koporsója mellett, de mihelyt lehetséges lesz, - annyiszor hangoztatott kívánsága szerint, - hazahozzuk Őt szülőfalujába, Érmindszentre s itt helyezzük el végleges, örök nyugalomra családunk közös temetőhelyén.

Siratjuk keservesen, amíg ügyis kihalásra predesztinált kis családunknak csak egyetlen tagja is életben lesz.

Érmindszent, 1919. január 30.

Ady Lőrinc és Ady Lőrincné

Özv. Ady Endréné

Ady Lajos és felesége.”

Ady Endre

Nagy sírkertet mérünk

„Édes apám, talán elférünk.”
Ő hosszakat lép s némán számol,
Én a nyomában.
Sírkert kell a családnak: mérünk.

Hol kelni szoktak friss palánták,
Meleg ágyaknak közelében,
Vetik külön majd
Az Ady magvak hideg ágyát.

Házközeles, fekete földben
Mérjük a sírkert szélét, hosszát.
Négyen leszünk csak,
Kik idehullunk örökölni.

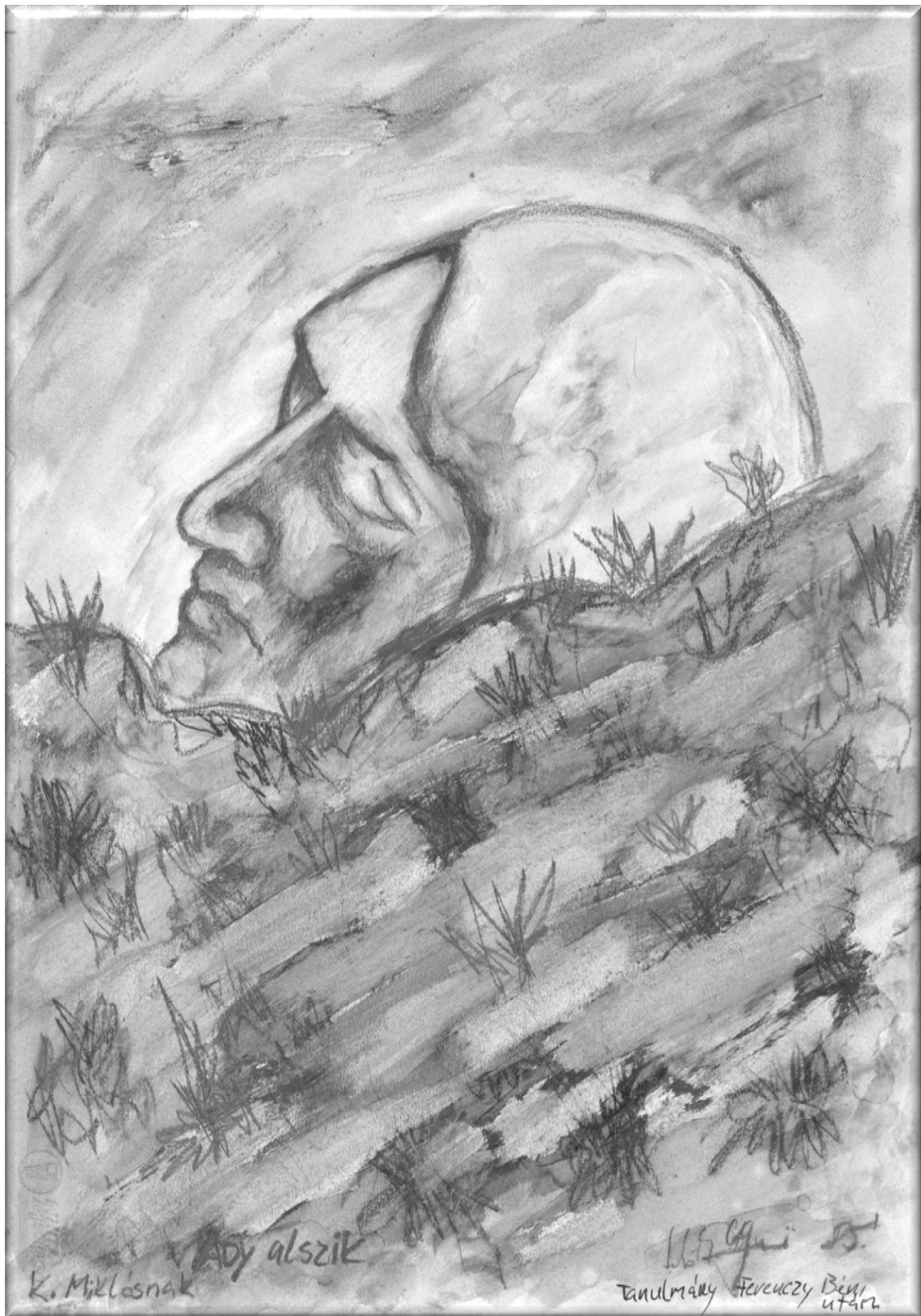
Dús földön és kevés kalással
Értük el a mérésnek őszét,
Az apám lép, lép
Reszkető lábbal, esti lázzal.

Százszor és százszor újra kezdi,
Már száz sírra eleget lépett,
De hátha, hátha
S bús lépéseit megnöveszti.

Ez a föld, ha maggal beszórta,
Emlékszik rá, áldott volt mindig,
Kereszt keresztet
Ért itt nyáron hússzorozódva.

Két fia van és velük elvész
E dús kis földnek kis családja,
Minden és minden.
Hát négy sír lesz itt csak a termés?

„Édes apám, talán elférünk.”
Este van, ő tűnődik, hallgat
S az alkonyatba
Beleveszünk, sírkertet mérünk.

Sebők György rajza

Ötlet, megvalósítás, grafika, színes képek, layout:

Kávássy Miklós

*Köszönettel tartozom Istennek (MINDENÉRT!),
szüleimnek, családomnak, barátaimnak,
valamint azoknak, akik bíznak bennem és szeretnek,
de elleneimnek is, akik erre képtelenek.*

Elérhetőség:

kavasy@indamail.hu

20/368 09 12

Szerkesztés lezárva: 2019. február

- Saját kiadás -

Megjelent Ady Endre halálának 100. évfordulójára

ADY

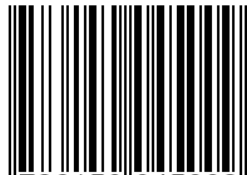

„ ...mihelyt lehetséges lesz, - annyiszor hangoztatott kívánsága szerint, - hazahozzuk Őt szülőfalujába, Érmindszentre s itt helyezzük el végleges, örök nyugalomra családunk közös temetkezőhelyén.”

100

ISBN 978-615-00-4500-9

9 786150 045009 >